პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურული საქართველო

1980 | 27 ივნისი
№ 26 (2203) | ფასი 30 კაპ.
გამოცემის 48-ე წელი

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის გამგეობის ორგანო

«ЛИТЕРАТУРУЛИ САКАРТВЕЛО»
ОРГАН ПРАВЛЕНИЯ СОЮЗА СОВЕТСКИХ ПИСАТЕЛЕЙ ГРУЗИИ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საინფორმაციო ცნობა

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პლენუმის შესახებ

1980 წლის 23 ივნისს გაიმართა საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პლენუმი.

პლენუმმა მოისმინა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის ამხანაგ **ლ. ი. ბრეჟნევის** მოხსენება და გადაწყვიტა სკკპ მორიგი XXVI ყრილობის მოწვევის საკითხი.

პლენუმის დადგენილება ამ საკითხზე დღეს ქვეყნდება პრესაში.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პლენუმმა მოისმინა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრის, სსრ კავშირის საგარეო საქმეთა მინისტრის ამხ. **ა. ა. გრომიკოს** მოხსენება „საერთაშორისო მდგომარეობისა და საბჭოთა კავშირის საგარეო პოლიტიკის შესახებ“.

ამხანაგების ლ. ი.ბრეჟნევისა და ა. ა. გრომიკოს მოხსენებათა გამო გამართულ კამათში გამოვიდნენ ამხანაგები **ა. თ. ვატჩენკო** — უკრაინის სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე, **ე. ა. შევარდნაძე** — საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანი, **ვ. ნ. მაკეევი** —სკკპ მოსკოვის საქალაქო კომიტეტის მეორე მდივანი, **ი. თ. სოლოვიოვი** — სკკპ ლენინგრადის საქალაქო კომიტეტის პირველი მდივანი, **ა. ბ. ჩაკოვსკი** — „ლიტერატურნაია გაზეტას“ მთავარი რედაქტორი, სსრ კავშირის მწერალთა კავშირის გამგეობის მდივანი, **გ. ი. გორბანი** — ს. ორჯონიკიძის სახელობის ყდანოვის მეტალურგიული ქარხანა „აზოვფოლადის“ მეფოლადე, დონეცკის ოლქი, **კ. გ. ვაინო** — ესტონეთის კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანი, **ი. ი. ბოდიული** — მოლდავეთის კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანი.

სკკპ ცენტრალურმა კომიტეტმა ამხ. ა. ა.გრომიკოს მოხსენების გამო მიიღო შესაბამისი დადგენილება, რომელიც ასევე ქვეყნდება პრესაში.

ამით სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პლენუმმა მუშაობა დაამთავრა.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პლენუმის 1980 წლის 23 ივნისის დადგენილება

სკკპ მორიგი XXVI ყრილობის მოწვევის შესახებ

1. მოწვეულ იქნეს საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის მორიგი XXVI ყრილობა 1981 წლის 23 თებერვალს.

2. დამტკიცდეს ყრილობის შემდეგი დღის წესრიგი:

1) სკკპ ცენტრალური კომიტეტის ანგარიში და პარტიის მორიგი ამოცანები საშინაო და საგარეო პოლიტიკის დარგში — მომხსენებელი სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივანი ამხ. **ლ. ი. ბრეჟნევი.**

2) სკკპ ცენტრალური სარევიზიო კომისიის ანგარიში — მომხსენებელი სკკპ ცენტრალური სარევიზიო კომისიის თავმჯდომარე ამხ. **გ. თ. სიზოვი.**

3) სსრ კავშირის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების 1981-1985 წლების ძირითადი მიმართულებანი — მომხსენებელი სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე ამხ. **ა. ნ. კოსიგინი.**

4) პარტიის ცენტრალური ორგანოების არჩევნები.

3. დამტკიცდეს სკკპ XXVI ყრილობაზე წარმომადგენლობის ნორმა: ერთი დელეგატი 3350 პარტიის წევრისაგან.

4. სკკპ XXVI ყრილობაზე წარსაგზავნ დელეგატებს პარტიის წესდების თანახმად დახურული (ფარული) კენჭისყრით ირჩევენ საოლქო, სამხარეო პარტიულ კონფერენციებსა და მოკავშირე რესპუბლიკების კომპარტიათა ყრილობებზე. სკკპ XXVI ყრილობაზე უკრაინის, ბელორუსიის, უზბეკეთისა და ყაზახეთის კომპარტიებისაგან წარსაგზავნ დელეგატებს ირჩევენ საოლქო პარტიულ კონფერენციებზე.

საბჭოთა არმიის, სამხედრო-საზღვაო ფლოტის, შინაგანი და სასაზღვრო ჯარების პარტიულ ორგანიზაციებში შემავალი კომუნისტები სკკპ XXVI ყრილობაზე წარსაგზავნ დელეგატებს ირჩევენ შესაბამის ტერიტორიულ პარტიულ ორგანიზაციებთან ერთად საოლქო, სამხარეო პარტიულ კონფერენციებზე ან მოკავშირე რესპუბლიკების კომპარტიათა ყრილობებზე.

საბჭოთა არმიისა და სამხედრო-საზღვაო ფლოტის საზღვარგარეთ მყოფი ნაწილების პარტიულ ორგანიზაციებში შემავალი კომუნისტები სკკპ XXVI ყრილობაზე წარსაგზავნ დელეგატებს ირჩევენ შესაბამისი საჯარისო შენაერთების პარტიულ კონფერენციებზე.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის მოხსენება

ამხანაგებო!

გაისად დადგება პარტიის წესდებით განსაზღვრული მორიგი ყრილობის გამართვის ვადა. ამის გამო სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წინადადება შემოაქვს მოწვეულ იქნეს საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ოცდამეექვსე ყრილობა 1981 წლის 23 თებერვალს.

ყოველი ყრილობა ახალ ჰორიზონტებს უსახავდა ჩვენს პარტიასა და მთავრობას. მჯერა, ასეთი იქნება მომავალი ყრილობაც, რომელმაც უნდა განსაზღვროს კომუნისტური მშენებლობის დამდეგ ეტაპზე ბრძოლის სტრატეგია და ტაქტიკა.

ქვეყნის განვითარებასთან ერთად იზრდება საშინაო პოლიტიკის ამოცანების სირთულე და მასშტაბი. დიდ ჯაფად გვიღირს საერთაშორისო ვითარების გაჯანსაღების გზით გადადგმული ყოველი ნაბიჯი. აგრესიული იმპერიალისტური წრეები ცდილობენ ვნება მიაყენონ საბჭოთა კავშირს, მთლიანად სოციალიზმის პოზიციებს. ისინი ლამის საბჭოთა კავშირის გარიყვას ესწრაფვიან. მაგრამ ამ მიმართულებით მოქმედება თავიდანვე უშედეგო გამოდგა.

ეს გადამწყვეტწილად იმასთან არის დაკავშირებული, რომ განუზომლად გაიზარდა საბჭოეთის ეკონომიკური პოტენციალი და თავდაცვითი ძლიერება, კიდევ უფრო განმტკიცდა ჩვენი საზოგადოების სოციალურ-პოლიტიკური და იდეური ერთიანობა (**ტაში**). უდიდესი როლი შეასრულა იმანაც, რომ ჩვენ სიდინჯე და თანამიმდევრულობა გამოვიჩინეთ და არავის დავანებეთ ავეცდინეთ კურსიდან, რომელიც სკკპ XXIV და XXV ყრილობებმა განსაზღვრეს.

ჩვენი კურსი ჩამოყალიბდა, მისი სისწორე პრაქტიკით არის დადასტურებული. მან სასიკეთო შედეგი მოგვიტანა როგორც საშინაო, ისე საგარეო პოლიტიკის დარგში. ამასთანავე ცხოვრება ახალ-ახალ ამოცანებს გვისახავს, რომელთა გადაწყვეტის გზებიც უნდა განვსაზღვროთ ყრილობაზე.

დამკვიდრებული ტრადიციისამებრ, გთავაზობთ ყრილობის შემდეგ დღის წესრიგს:

1. სკკპ ცენტრალური კომიტეტის ანგარიში და პარტიის მორიგი ამოცანები საშინაო და საგარეო პოლიტიკის დარგში. სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს რეკომენდაციას იძლევა მომხსენებლად დამტკიცდეს სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივანი ლ. ი. ბრეჟნევი (**ხანგრძლივი ტაში**).

2. სკკპ ცენტრალური სარევიზიო კომისიის ანგარიში. მომხსენებელი — სკკპ ცენტრალური სარევიზიო კომისიის თავმჯდომარე გ. თ. სიზოვი.

3. სსრ კავშირის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების 1981-1985 წლების ძირითადი მიმართულებანი. მომხსენებელი—სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე ა. ნ. კოსიგინი.

4. პარტიის ცენტრალური ორგანოების არჩევნები.

რაც შეეხება წარმომადგენლობის ნორმებს, არის წინადადება, რომ XXVI ყრილობაზე წარსაგზავნად დასახელებულ იქნეს თითო დელეგატი სამი ათას სამას ორმოცდაათი პარტიის წევრისაგან. ამრიგად, ყოველი დელეგატი უწარმომადგენლებს რამდენადმე უფრო მრავალრიცხოვან კომუნისტთა რაზმს, ვიდრე XXV ყრილობაზე. ეს იმასთან არის დაკავშირებული, რომ გაიზარდა ჩვენი პარტიის რიცხვი. 1 აპრილისათვის პარტიაში 17 მილიონ 193 ათას 376 კაცი იყო.

წესდების შესაბამისად, XXVI ყრილობაზე წარსაგზავნ დელეგატებს ფარული კენჭისყრით აირჩევენ საოლქო და სამხარეო პარტიულ კონფერენციებზე და მოკავშირე რესპუბლიკების კომუნისტურ პარტიათა ყრილობებზე.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს მიზანშეწონილად მიაჩნია უკრაინის, ბელორუსიის, უზბეკეთისა და ყაზახეთის კომუნისტური პარტიებისაგან, ანუ მრავალრიცხოვან კომუნისტთა ორგანიზაციებისაგან, წარსაგზავნი დელეგატები არჩეულ იქნენ საოლქო პარტიულ კონფერენციებზე.

ისე კი, ყრილობის დელეგატთა არჩევის დამკვიდრებულ წესს შესაცვლელი არაფერი აქვს.

ახლა ანგარიშგება-არჩევნების კამპანიის ვადებზე მოგახსენებთ. სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს მიზანშეწონილად მიაჩნია, რომ:

— პირველადი პარტიული ორგანიზაციების კრებები მოეწყოს მიმდინარე წლის სექტემბერ-ნოემბერში;

— რაიონული, საქალაქო, საოკრუგო პარტიული კონფერენციები მოეწყოს ამავე წლის ნოემბერ-დეკემბერში;

— საოლქო და სამხარეო პარტიული კონფერენციები —1980 წლის დეკემბერ-1981 წლის იანვარში;

— მოკავშირე რესპუბლიკების კომპარტიათა ყრილობები — 1981 წლის იანვარში — თებერვლის დამდეგს.

ყრილობისწინა ანგარიშგება-არჩევნების კამპანია განსაკუთრებული ხანაა პარტიის ცხოვრებაში, უაღრესად პასუხსაგები ხანა.

განვლილი წლების მანძილზე ჩვენ კომუნისტური მშენებლობის დიდმნიშვნელოვანი გამოცდილება შევიძინეთ. მზრუნველად უნდა გამოვიყენოთ ყოველივე ის დადებითი, რაც კი რამ გვაქვს ჩვენს მუშაობაში,—ქალაქად თუ სოფლად.

ამასთანავე კრიტიკულად უნდა მოვეკიდოთ ხარვეზებსა და ნაკლოვანებებს, რომლებიც, სამწუხაროდ, ჯერ კიდევ გვაქვს მეურნეობრიობის და, კაცმა რომ თქვას, პარტიული მუშაობის პრაქტიკაში. ჩვენ ეს გვითქვამს ცენტრალური კომიტეტის პლენუმებზე, მაგრამ ანგარიშგება-არჩევნების კამპანია გვავალებს კიდევ და კიდევ ყოველმხრივ გავაანალიზოთ მუშაობა, რომელსაც პარტიული ორგანიზაციები ეწევიან პარტიის XXV ყრილობის გადაწყვეტილებათა შესასრულებლად. ახალი ყრილობის სამზადისი როგორც კომუნისტთა, ისე უპარტიოთა პოლიტიკური და შრომითი აქტიურობის აღმავლობის მძლავრი ბერკეტი გახლავთ.

ვგონებ, პარტიულ კრებებსა და კონფერენციებზე ჯეროვანი ყურადღება დაეთმობა პარტიული მუშაობის ყველა მხარეს—პოლიტიკურს, ორგანიზაციულს, იდეოლოგიურს.

საჭიროა — და ეს ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს— ენერგიის მაქსიმუმი მოვახმაროთ იმ საქმეს, რომ წარმატებით, მთლიანად და გადაჭარბებით შევასრულოთ მეათე ხუთწლედის დამამთავრებელი წლის გეგმა, დროულად ავამოქმედოთ ასამუშავებელი ობიექტები, უზრუნველვყოთ სახალხო მეურნეობის სტაბილური მუშაობა 1981 წელს — მეთერთმეტე ხუთწლედის პირველ წელს. აქ, რა თქმა უნდა, თავისი როლი უნდა შეასრულოს ყრილობის აღსანიშნავმა სოციალისტურმა შეჯიბრებამ.

ცენტრალური კომიტეტის ბარათებში, რომლებსაც პლენუმის მონაწილენი იცნობენ, არაერთგზის შეეხებიან ჩვენი ეკონომიკის განვითარების ზოგიერთ საკვანძო საკითხს. კერძოდ, ყურადღებას მივაპყრობდი სათბობ-ენერგეტიკულ და სატრანსპორტო პრობლემებს, სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის გამოყენებას, მოწყობილობის იმპორტს. ვიცი, რომ ამასთან დაკავშირებით მნიშვნელოვანი მუშაობა წარმოებს. მაგრამ გასაკეთებელი კიდევ უფრო მეტი გვაქვს.

ჩვენ დავისახეთ ისეთი კაპიტალური ამოცანა, როგორიც წარმოების ეფექტიანობისა და მუშაობის ხარისხის ამაღლებაა. და ეს ამოცანა ნიადაგ უნდა გვქონდეს ყურადღების ცენტრში. კვლავაც უნდა ვიზრუნოთ იმისათვის, რომ კიდევ უფრო დავაჩქაროთ მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესი, განვამტკიცოთ შრომისა და სახელმწიფო დისციპლინა, უზრუნველვყოთ შრომის ნაყოფიერების განუხრელი ზრდა.

უეჭველია, რომ ანგარიშგება-არჩევნების კამპანიის დროს პარტიის საერთაშორისო საქმიანობაც განიხილება. საბჭოთა ხალხი მთლიანად იწონებს საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიისა და საბჭოთა სახელმწიფოს პრინციპულ მშვიდობისმოყვარულ კურსს, ჩვენი სამშობლოს დაცვისა და უშიშროების უზრუნველყოფის ღონისძიებებს (**ტაში**). ჩვენ კვლავაც ყველაფერს ვიღონებთ, რათა შევინარჩუნოთ დაძაბულობის შენელება, ყოველივე ის სასიკეთო რამ, რაც კი 70-იანმა წლებმა მოგვცა, მივაღწიოთ განიარაღებისაკენ შემობრუნებას, მხარში ვედგეთ თავისუფალი და დამოუკიდებელი განვითარებისათვის მებრძოლ ხალხებს, დავიცვათ და დავამკვიდროთ მშვიდობა (**ხანგრძლივი ტაში**).

ამ ამოცანების გადაწყვეტა იოლი საქმე როდია. იმპერიალიზმს აშკარად განუზრახავს გამოსცადოს ხალხების ნება და მშვიდობისადმი მისწრაფება, ჩვენი კეთილი ნება, ამხანაგებო, და მტკიცე გადაწყვეტილება — ვიაროთ დაძაბულობის შენელებისა და კეთილმეზობლობის გზით.

ვაშინგტონი ყოველ ცისამარე დღეს ცდილობს ააღორძინოს ცივი ომის სულისკვეთება, გააძლიეროს მილიტარისტული განწყობილება. ამისათვის კი ყოველგვარ, არსებულ თუ არარსებულ საბაბს ეჭიდება.

ამის მაგალითი გახლავთ ავღანეთი. ამერიკის შეერთებული შტატების მმართველი წრეები, აგრეთვე ჩინეთი არ ერიდებიან არაფერს, მათ შორის არც შეიარაღებულ აგრესიას, რათა არ დაანებონ ავღანელებს ამშენონ ახალი ცხოვრება 1978 წლის აპრილის განმამთავისუფლებელი რევოლუციის იდეალების შესაბამისად. ხოლო როცა ჩვენს მეზობელ ავღანეთს მისი მთავრობის თხოვნით დავეხმარეთ მოეგერიებინა აგრესია, უკუეგდო იერიშზე გადმოსული ბანდიტური შენაერთები, უშინაოეს ყოვლისა, პაკისტანის ტერიტორიიდან რომ მოქმედებენ, ვაშინგტონმა და პეკინმა ერთი ვაი-უშველებელი ატეხეს. რაღას არ ამბრალებდნენ საბჭოთა კავშირს: თბილი ზღვებისაკენ გაჭრის მისწრაფებას, სხვისი ნავთობის ხელში ჩაგდების განზრახვას და ა. შ. თავიდათავი კი ის გახლავთ, რომ ჩაშალათ გეგმა — მოექციათ ავღანეთი იმპერიალისტური პოლიტიკის ორბიტაში და საფრთხე შეექმნათ ჩვენი ქვეყნისათვის სამხრეთიდან.

ავღანეთისადმი დახმარების საბჭოთა აქციაში ანგარების ნასახიც არ არის. ჩვენ სხვა არჩევანი არ გვქონდა: ჯარი უნდა გაგვეგზავნა. და მოვლენებმაც დაადასტურეს, რომ სწორედ ეს იყო ერთადერთი სწორი გადაწყვეტილება (**ხანგრძლივი ტაში**).

ახლა ავღანეთში ცხოვრება თანდათან დგება თავის კალაპოტში. კონტრრევოლუციონერთა დიდი ბანდები განადგურებულია, ინტერვენტებმა სერიოზული დამარცხება იწვნიეს. ასეთ პირობებში ჩვენ გადავწყვიტეთ გამოგვეყვანა ავღანეთიდან ჩვენი ჯარის კონტინგენტის ზოგიერთი ნაწილი. ამას ავღანეთის მთავრობასა და მის მეთაურ ამხანაგ ბაბრაქ ქარმალთან შეთანხმებით ვაკეთებთ. რა თქმა უნდა, ჩვენ კვლავაც დავეხმარებით ავღანეთს აშენოს ახალი ცხოვრება, შეინარჩუნოს აპრილის რევოლუციის მონაპოვარნი (**ტაში**).

ამხანაგებო!

მშვიდობა კაცობრიობის სწორუპოვარი საუნჯეა. ხალხთა შორის მშვიდობისა და თანამშრომლობის დროშა ვ. ი. ლენინმა აღმართა და ამ დროშას ჩვენ მუდამ ვუერთგულებთ (**ხანგრძლივი ტაში**).

დასასრულ, მინდა გამოვთქვა მტკიცე რწმენა, რომ სკკპ XXVI ყრილობის სამზადისი კვლავ ცხადყოფს პარტიის რიგების შეკავშირებას, პარტიისა და ხალხის ურყევ ერთიანობას კომუნიზმის გამარჯვებისათვის ბრძოლაში (**მჭუხარე, ხანგრძლივი ტაში**).

იწყება „მაიაკოვსკის დღეები“

ორი ივლისიდან საქართველოში იწყება ტრადიციული „მაიაკოვსკის დღეები“, რომელიც გაიმართება დიდი პოეტის მშობლიურ ბაღდადსა და ქუთაისში. ჩვენი მრავალეროვანი სამშობლოს ყველა კუთხიდან ჩამოვლენ ახალგაზრდა პოეტები — შთაგონებულნი მაიაკოვსკის პოეტური სახელით, მისი შემოქმედების რევოლუციური პათოსით, საბჭოთა პატრიოტიზმით და ინტერნაციონალიზმით.

მაიაკოვსკის შემოქმედება ნათელი მაგალითია ჭეშმარიტი პოეტური აღმფრენისა, სამშობლოს დიდი სიყვარულისა, ხალხის მისწრაფებებით და სულისკვეთებით ცხოვრებისა. მისმა შემოქმედებამ მაქსიმ გორკისთან ერთად საფუძველი ჩაუყარა სოციალისტური რეალიზმის დიდ და მრავალეროვან ლიტერატურას, ახლის დამკვიდრების, რევოლუციური პათოსის ლიტერატურას, მომავალ თაობებს — ჩვენი დროის ახალგაზრდა პოეტებს და მწერლებს ტრადიციად გადმოსცა მოქალაქეობრივი შემართება, ახალი სამყაროს განმტკიცებისათვის ბრძოლა, მაღალი იდეალების შერწყმა მაღალმხატვრულ ფორმასთან, მაძიებლობა, მუდმივი შემოქმედებითი სიჭაბუკე.

ახალგაზრდა მწერლები იკრიბებიან იმ მიზნით, სადაც მიიღო მომავალმა დიდმა პოეტმა პირველი რევოლუციური და პოეტური ნათლობა, სადაც შეიგრძნო სილამაზე სიცოცხლისა და სიჭაბუკისა, სადაც მოიხიბლა პირველად „ბაღდადის ზეციით“.

„მაიაკოვსკის დღეები“ ფართო და საინტერესო ღონისძიებებს მოიცავს: შეხვედრები შრომით კოლექტივებთან, სოფლის მეურნეობის მოწინავეებთან, ავტომშენებლებთან, მევენახეებთან, მოსწავლე ახალგაზრდობასთან; მრგვალი მაგიდა თემაზე — „მაიაკოვსკი და თანამედროვე მოქალაქეობრივი პოეზია“; ინტერნაციონალური საღამო, კამერული და ხალხური მუსიკის კონცერტები, შეხვედრები საგამოფენო დარბაზებში.

ეს დღეები, რომელიც კომუნისტური პარტიის მომავალი XXVI ყრილობისათვის საბჭოთა ხალხის მზადების ნიშნით იმართება, ერთგვარი დათვალიერება იქნება საბჭოთა ახალგაზრდული პოეზიის მოქალაქეობრივი შემართებისა, იმის მზადყოფნისა, რომ მუდამ ვიყოთ ერთგულნი ლენინური იდეალებისა, როგორც იყო ერთგული დიდი პოეტი და მებრძოლი-ჯარისკაცი ვლადიმერ მაიაკოვსკი.

„მაიაკოვსკის დღეები“ იწყება!

კეთილი იყოს თქვენი მობრძანება დიდი პოეტის სამშობლოში ძვირფასო სტუმრებო, ახალგაზრდა საბჭოთა მწერლებო!

დაე კვლავაც განმტკიცდეს „მაიაკოვსკის დღეების“ ტრადიციული პათოსი: პუბლიცისტურობა, საზოგადოებრივი აქტიურობა, კომუნისტური შემართება!

ახალგაზრდა მწერალი

ჯანსუღ ღვინჯილია

კრიტიკა

1977-1979 წლებში „მერანმა“ მკითხველებს პირველი წიგნით წარუდგინა ვლადიმერ სიხარულიძე, ხოსო პაიჭაძე, გივი ბუთხუზი, ნელი ბატიაშვილი, თამარ ჯავახიშვილი, ესმა ონიანი, მანანა ჩიტიშვილი, მადონა გორგაძე, იუზა უაჭეიშვილი, ჯემალ მეხრიშვილი, ვაჟა ხორნაული, ლალი ჯაფარაშვილი, ბორენა ჯაჭვლიანი, ჯემალ თოფურიძე, ნუგზარ შატაიძე, ალი გუგუცაიძე, დალილა ბედიანიძე, ბადრი ჭოხონელიძე, მაკა ჯოხაძე, თემურ აბულაშვილი, ჯემალ დავლიანიძე, ვახტანგ ხარჩილავა, გოდერძი ჩოხელი, შაბურა არაბული, ბადეთერ არაბული, ზაურ მოლაშხია, მზია ხეთაგური, ირაკლი ციგროშვილი, ვლადიმერ მაჩაიძე, ავთანდილ ჩხიკვიშვილი, ნაილი ნეკერიშვილი, ნაზი ჭედია, რუსუდან მკერვალიშვილი, დოდო გვიშიანი, ვერიკო წერეთელი, აპოლონ ადონია, კობა შავდია, ალექსანდრე შენგელია.

ოცდათვრამეტი ავტორი... ყოველწლიურად თერთმეტ-თორმეტი ავტორი!

გარდა „მერანისა“, პირველ წიგნებს სცემენ აგრეთვე „ნაკადული“, აჭარის გამომცემლობა, აფხაზეთის „ალაშარა“ და „საბჭოთა საქართველოს“ ჟურნალის ფილიალი. ამე რომ წელიწადში ოცამდე პირველი წიგნი გამოდის ახალგაზრდა ავტორებისა! ოცი პირველი წიგნი, ოცი ახალი სახელი შეემატება ქართველ მწერალთა რიგებს. მკითხველმა ისე არ გამიგოს, თითქოს ციფრებს განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ვანიჭებდე. არა, რაოდენობა შეიძლება კიდევ გაიზარდოს, თუკი ჭეშმარიტად ნიჭიერი ახალგაზრდები დროდადრო ერთბაშად მოვლენ მწერლობაში. არც ის არის გამორიცხული, რომ სხვა დროს ნაკლები რაოდენობით გამოჩნდნენ ნიჭიერი ახალგაზრდები. ერთი სიტყვით, რაოდენობა არავის არ აშინებს და არც არავინ არის მისი წინააღმდეგი. მაგრამ როდესაც ოცამდე ახალგაზრდა ერთბაშად შემოაღებს მწერლობის კარს, გინდა თუ არ გინდა ამ რაოდენობაზე უნდა დაფიქრდე, რაოდენობას უკვე თავისთავად ენიჭება განსაკუთრებული მნიშვნელობა.

არც ის უნდა იყოს მოულოდნელი, რომ ამ სტრიქონების ავტორს მიხდება აღნიშნულ საკითხზე ყურადღების გამახვილება. „მერანში“ ახალგაზრდა მწერლებთან მუშაობის პრაქტიკამ უფრო გამიმჟღავნა ამ თემაზე დაფიქრების სურვილი.

წინამდებარე წერილი არ ეხება ერთ კონკრეტულ საკითხს, არც ერთი რომელიმე კონკრეტული მწერლის შემოქმედების ანალიზს ისახავს მიზნად. შექმნილმა მდგომარეობამ რამდენიმე მწვავე საკითხი წამოჭრა და ეს საკითხები პასუხს ითხოვენ. ამდენად, ახალგაზრდა მწერლების შემოქმედების ღირსებებზე აქ მხოლოდ გაკვრით თუ ვისაუბრებთ. ცხადია, ვალს ახალგაზრდობის წინაშე მარტოოდენ მიმოხილვითი წერილებით ვერავინ ვერ მოიხდის. საჭიროა თეორიული წიგნის გულდასმით ანალიზი, საჭიროა ახალგაზრდა მწერლის ფსიქოლოგიის გათვალისწინება, საკუთარი გზის გაწალდვაში დახმარება, ნასზღვარ, ხელოვნურ ფორმებზე მინიშნება, დროისა და პიროვნული თვისებების დაკავშირება, რათა ახალგაზრდა მწერალს იმთავითვე სწორი მიმართულება ჰქონდეს აღებული, პოულობდეს თავის თავს და პასუხობდეს თავის დროს, ადრევე აღწევდეს თავს მოდურობას, გავლენებს, სწორად ესმოდეს სიახლის არსი და მხოლოდ ამის შემდეგ მოჰქონდეს თამამად სიახლე...

ერთი სიტყვით, თითოეულ ავტორზე, თითოეულ წიგნზე იმდენი რამ არის სათქმელი, ერთი ან ორი კრიტიკოსის ენერგია ამ საქმეს არ ეყოფა. ახალგაზრდობის საყვედური, რასაც ისინი ზოგჯერ დაბეჯითებით გამოთქვამენ, სამართლიანია. ისინი ელიან პირუთვნელ შეფასებას. აქვე ისიც უნდა ითქვას, რომ ქართული სალიტერატურო კრიტიკა მთლად დუმილით არ შეხვედრია ახალგაზრდებს. გურამ ასათიანმა, აკაკი ბაქრაძემ, ოტია პაჭკორიამ, გურამ გვერდწითელმა, თეიმურაზ დოლაშვილმა, ნოდარ წულეიშკირმა, ნიკო ანდრონიკაშვილმა, ლევან ბრეგაძემ, იზა ორჯონიკიძემ, დავით მჭედლურმა, ავთანდილ ნიკოლეიშვილმა და სხვებმა საფუძვლიანად გააანალიზეს ახალგაზრდა მწერალთა შემოქმედება, შეაფასეს მათი ცალკეული წიგნები და ზოგად მოვლენებზეც მოგვაწოდეს დაკვირვებანი.

მაგრამ ჩვენი გამოხმაურება მაინც ეპიზოდურია, ამას გრძნობენ ახალგაზრდა მწერლები და აღნიშნავენ კიდეც. თუმცა ახალგაზრდები რატომღაც მათთვე თაობის კრიტიკოსებს საყვედურობენ დუმილს, თითქოს სხვებისაგან ყურადღებას არც ელიან და არც მოითხოვენ. ეს ტენდენცია არ არის სწორი. დიახაც, უპირველეს ყოვლისა, ახალგაზრდა კრიტიკოსმა თანატოლებზე, თავისი თაობის წარმომადგენლებზე უნდა იმსჯელოს, მაგრამ ახალკობრივი შემოწლუდვა კარგ შედეგს არ მოიტანს. უფროსი თაობის კრიტიკოსებმაც უნდა იფიქრონ ახალგაზრდებზე და პირიქით. წინაალმდეგ შემთხვევაში კონსერვატიზმი მარტოოდენ უფროსი თაობის მწერლებს კი არა, ახალგაზრდა მწერლების სულისკვეთებასაც დაეუფლება. კონსერვატიზმი თაობებს შორის გაწყვეტილი კავშირით საზრდოობს, როდესაც ერთი მეორეს არ ამდიდრებს გამოცდილების და ძიების სურვილით. ეს დამორება ახალგაზრდობიდანვე უნდა მოისპოს. ახალგაზრდობის კონსერვატიზმი (მართალია, მას სხვა სახელით ნათლავენ, მაგრამ არსი იგივეა) უფრო გაუმართლებელია, ვიდრე ხანდაზმული მწერლებისა, რადგან ერთთან ანაკი ოდნავ მაინც ამსუბუქებს ცოდვას, მეორესთან კი მას არავითარი გამართლება არ აქვს.

და ახალგაზრდების მოთხოვნა — კრიტიკოსებმა ჩვენი წიგნები საფუძვლიანად შეისწავლონო, სამართლიანია და რეაგირებას ითხოვს. ახალგაზრდა მწერლების პირველი წიგნების უმრავლესობას წინ უძღვის ცნობილი მწერლების გიორგი ნატროშვილის, ჯანსულ ჩარკვიანის, გივი გეგეჭკორის, მორის ფოცხიშვილის, მედეა კახიძის, ტარიელ ჭანტურიას და სხვათა მოკლე შესავალი წერილები, რომელთა მიზანია ავტორებისათვის ძნელი გზის დალოცვა. დალოცვას თავისი კეთილშობილი ფუნქცია აქვს, მაგრამ იგი კრიტიკული წერილის მაგივრობას ვერ გასწევს, საყვედური ახალგაზრდებისა თანაბრად ეხება ყველას და მათ შორის ამ წერილის ავტორსაც.

ქართულ მწერლობაში მუდამ გაისმოდა და გაისმის კეთილი სურვილებით დამუხტული სიტყვები — მეტი ზრუნვა ახალგაზრდა მწერლებზე! ახალგაზრდა მწერლებზე ზრუნვა კი როგორ სახელმწიფოებრივი, ასევე მწერლური მოვალეობის გამოხატულებაა.

ახალგაზრდა მწერლებზე ბევრს ზრუნავდნენ რედაქციები, გამომცემლობები, ცალკეული მწერლები. მაგრამ ახალგაზრდა მწერლებისათვის ხელისშეწყობას განსაკუთრებული ყურადღება მიექცა პარტიისა და მთავრობის ცნობილი დადგენილების მიღების შემდეგ. შეიქმნა ახალგაზრდობის შემოქმედებითი ცენტრები, კლუბები, გაერთიანებები. ჟურნალ-გაზეთებში გაიზარდა ახალგაზრდა მწერლების ნაწარმოებთა ხვედრითი წონა, მეტი ისტამბება პირველი წიგნები.

ყოველივე ეს ხვალინდელ დღეზე ზრუნვის უტყუარი საბუთია. მაგრამ დადგენილებაში ხაზგასმულია, რომ გვევალება ნიჭიერ ახალგაზრდობაზე ზრუნვა, არც მეტი და არც ნაკლები — ახალგაზრდა მწერლებზე ზრუნვა ნიშნავს მხოლოდ ნიჭიერ მწერლებზე ზრუნვას. ახალგაზრდა მწერალი ფართო ცნებაა, იგი მოიცავს როგორც ნიჭიერს, ასევე იმასაც, ვინც მწერლობისათვის მოწოდებული არ აღმოჩნდა. ყველაზე თანაბრად ზრუნვა კი ზრუნვა აღარ არის. თუ გვინდა მწერლობის ხვალინდელ დღეზე ვიზრუნოთ, ერთმანეთისაგან უნდა განვასხვავოთ მოწოდებით მწერალი და არამწერალი და გზა ნიჭიერს მივცეთ. აი, სწორედ ამ დროს განიცდება მტკივნეულად ის რაოდენობა (ოცი პირველი წიგნი წელიწადში), რადგან ეს მოზღვავება, მიუხედავად იმისა, რომ ნიჭიერი მწერლები მართლაც მოდიან, სრულებითაც არ არის აუცილებლობით ნაკარნახევი ფაქტი, არ არის შედეგი ტალანტების უჩვეულოდ დიდი ტალღის მოსვლისა, როცა რაოდენობა გაგვახარებდა კიდეც.

ნიჭიერ ახალგაზრდა მწერლებზე ზრუნვა არ უნდა იქცეს აბსტრაქტულ ცნებად — ახალგაზრდობაზე ზრუნვად. ასეთ დროს ხელთ შეგვრჩება სარეკლამო ფრაზები — ასპარეზზე ამდენი და ამდენი მწერალი გამოვიყვანეთ, ამდენი და ამდენი პირველი წიგნი გამოვეცითო. ამგვარი ზრუნვა ანტილიტერატურული მოვლენაა და ვერც გააკეთებს ლიტერატურის საქმეს, პირიქით, ხელს შეუშლის ლიტერატურის განვითარებას. ამის საფრთხე უკვე ყველამ იგრძნო. მწერალთა კავშირის მდივანმა პოეტმა ჯანსუღ ჩარკვიანმა მაღალი ტრიბუნიდან ილაპარაკა მსგავსი კამპანიურობის წინააღმდეგ.

სულ მცირე ათი წლით მაინც დაადგენდნენ ვლადიმერ სიხარულიძის, გივი ბუთხუზის, ხოსო პაიჭაძის, თამარ ჯავახიშვილის, აპოლონ ადონიას, ესმა ონიანის, იუზა უაჭეიშვილის, ნელი ბატიაშვილის პირველ წიგნებს. არც ეს იყო, ცხადია, ზრუნვის გამოხატულება. ნიჭიერი მწერლის პირველი წიგნი დროზე უნდა გამოიცეს. როდესაც მწერალი ნამდვილად ნიჭიერია, იგი პირველი წიგნით აკეთებს თავის პირველ სეროზულ განაცხადს მწერლობაში. წიგნი მეტ პასუხისმგებლობას აკისრებს, თვითვე ზრდის მისივე წიგნი, წიგნი ავალებს პროფესიონალი მწერლის ცხოვრებით იცხოვროს. ნიჭი ნაყოფიერი ხდება, — მოვალეობის გრძნობა ხდის მას ნაყოფიერს. ათი, თხუთმეტი წლით პირველი წიგნის დაგვიანება ფაქტიურად მწერლობაზე ხელის აღებინებას გულისხმობს. ძნელია თქმა, რა გრძნობა აღუძრა ზემოთ ჩამოთვლილ ავტორებს ასე დაგვიანებით გამოცემულმა პირველმა წიგნებმა, მაგრამ იმის თქმა კი დაბეჯითებით შეიძლება, თუ რა ცხოველმყოფელად იმოქმედდა მათი დროულად დასტამბვა.

და ამაში არ შეიძლება ზრუნვის კანონზომიერ პროცესს ვხედავდეთ.

აგერ ახლახან ისინი მართლაც ახალგაზრდა მწერლებთან ერთად მოვიდნენ (იქნებ ამის გამოც გაიზარდა უჩვეულოდ პირველი წიგნების რაოდენობა!).

ახლა იცამდე პირველი წიგნი იბეჭდება ყოველწლიურად, — არც ასეთი ხელგაშლილობა ჩაითვლება გონივრული ზრუნვის გამოხატულებად.

არადა სოხო პაიჭაძეს, გიორგი ბაქანიძეს, ვლადიმერ სიხარულიძეს, ესმა ონიანს და მათ ბედში მყოფ ნიჭიერ მწერლებს ათი, თხუთმეტი წლის წინათ ჰქონდათ გამოქვეყნებული ჟურნალ-გაზეთების ფურცლებზე თავიანთი საუკეთესო ლექსები და მოთხრობები. პირველი წიგნით დროზე ვერ განმტკიცდა მათი პოზიციები ლიტერატურაში, ამის გამო დაგვიანებით და ერთობ მძიმედ ჩაერთვნენ ცოცხალ შემოქმედებით პროცესში.

შედარებით დროულად გამოიცა ნუგზარ შატაიძის, მაკა ჯოხაძის, თემურ აბულაშვილის, ბორის განვითარებას უშლის ხელს, არამედ თავის არსებობასაც. საზოგადოების, ნაცნობ-მეგობრების, ნათესავების თვალში ხელმოცარული მწერალია, ათვალწუნებული, ღიმილისმომგვრელი; თვით უნდა იძახოს, მწერალი ვარო, რადგან სხვა არ იტყვის. არადა იქნებოდა ჩვეულებრივი ინჟინერი, აგრონომი, პედაგოგი, ხელოსანი, კარგი მკითხველი... ეცოდინებოდა თავისი საქმე, და იმაზე უკეთესი ქვეყნად არა არის რა, როდესაც კაცი თავის საქმეს აკეთებს და როდესაც იცის, რა არის მისი საქმე.

ლიტერატურა მარტო ბარათაშვილის, ილიას, აკაკის, ვაჟას ბადალი მწერლებით არ არის დახახლებული. დიახაც, არიან მეტ-ნაკლები ნიჭის მწერლები, მაგრამ ერთი რამ არ უნდა დაგვავიწყდეს: სხვაა ნიჭის მეტ-ნაკლებობა და სხვაა როდესაც კაცი საერთოდ არ არის მოწოდებით მწერალი, მისი ადგილი მწერლობაში არც არასდროს ყოფილა და არც არასდროს იქნება. იგი მთელი ცხოვრების მანძილზე იტანჯება მწერლობაში ყოფნის სურვილით და ზოგჯერ იქნებ კიდეც ეჩვენება, რომ მწერლობაში თავისი ადგილი აქვს. ვერსიფიკაციული დონის მიღწევა ხშირად ქმნის ილუზიას, რომ ადამიანს მწერლობის ნიჭი აქვს, მაგრამ სწორედ მათ დროზე უნდა გავუფანტოთ ილუზია და პირდაპირ ვუთხრათ, რომ უფრო შესაფერის საქმეს მოკიდონ ხელი.

მათ, ვისაც ეს თავის დროზე არ უთხრეს, ვინც მოასწრო თავისი ნაწარმოებები ჟურნალ-გაზეთების ფურცლებზეც დაეტაბა და ცალკე წიგნადაც აეკინძა, ახლა გამოფხიზლება მართებთ; იმის დანახვა მართებთ, თუ რა შეიძლეს; იმის დანახვა, რომ მოწოდებით მწერლები არ არიან, რომ საჭიროა დროზე მონახონ „თავიანთი საქმე“, მათთვის და საზოგადოებისათვისაც სასარგებლო საქმე. თუ მწერლობა არ ეთმობათ, თუ თავის თავში მეტ შესაძლებლობას ხედავენ, ვიდრე აქამდე გამოუმჟღავნებიათ, საჭირო იქნება დაცდა, დიდი შრომა, რათა ის საკუთარი ითქვას, რაც მწერლის წიგნის გამოცემას გაამართლებს.

ამის თქმა მიკარნახა დოდო გვიშიანის, ვერიკო წერეთლის, ნაზი ჭედიას, ალექსანდრე შენგელიას და რუსუდან მკერვალიშვილის ლექსების წიგნებმა. და მე აუცილებლად მეჩვენება ამ მწარე სიმართლის თქმა, რადგან პატივს ვცემ ამ ავტორებს. ისინი საზოგადოებრივად სხვა საქმითაც არიან დაკავირთულნი, ჩამოყალიბებული და პატივსაცემი მოქალაქენი არიან და მინდა ახლავე ირწმუნონ, რომ მწერლობაში ყოფნა შენი დანიშნულებით, შენი ადგილით ყოფნას გულისხმობს. სულ მცირე მისია თუ მაინც არ გაკისრია, უაზრობაა ასეთი ყოფნა. მათ არაფერი დაკლდებოდათ, თუ წიგნის ავტორები არ გახდებოდნენ, დამეტყათ კი მძიმე ტკივრთი, მოეკვნენ უხერხულ, არასახარბიელო მდგომარეობაში.

ავიღოთ რუსუდან მკერვალიშვილის რომელიც გნებავთ ლექსი:

„წამი წამს მისდევს... გამირბი, ყალყზე დგები და ფეთდები... ამინდით, უამინდობით, ძვირფასო, არ მემეტები, გუშინ მზის სხივთა მთოველი, თავზე გაზაფხულს მადგამდი; ზამთრის პირს ასე მოვედით დღეთა ბუნების დგანდგარით...“

ამ ლექსს „დრო“ ჰქვია. იგი ამ დონის სტრიქონებით არის „გაწყობილი“ თავიდან ბოლომდე. არც ნედლი მეტაფორა ჩნდება, არც ზუსტი შედარება, არც ახალი განწყობილება, არც რაიმე ორიგინალური სათქმელი; თავისთავად არაპოეტურია სტრიქონები „ყალყზე დგები და ფეთდები“, „გაურკვევლია, რას ნიშნავს „ამინდით, უამინდობით, ძვირფასო, არ მემეტები“. უბრალოდ, აზრობრივად არის გაუმართავი — „გუშინ მზის სხივთა მთოველი, თავზე გაზაფხულს მადგამდი“. არც „დღეთა ბუნების დგანდგარი“ არის პოეტური სტრიქონი. ასეთია მთელი წიგნის „პოეტური“ სინტაქსი.

ასევე არ ეუბნება მკითხველს რაიმე ახალს, საგულისხმოს ნაზი ჭედიას წიგნი; ტრაფარეტულია სახეები, ტრივიალურია სათქმელი, რომელიც გნებავთ ლექსი გვიმღერს მთელი ერეკლეულის საერთო დონეს: „ფარატინა ფოთოლია, შერჩა მწვანე ფერი, უხარია, დეკემბერშიც მიწას რომ დასცქერის. თუმცა ხშირად ჩაფიქრდება, მარტოდმარტო ტოტებს როგორ შერჩა და ფოთოლი წვიმის ცრემლით გოდებს, ... ზოგჯერ ქარი ჩამოუვლის, წასჩურჩულებს ფოთოლს, ნეტავი რა გეშველება მაშინ, როცა მოთოვს?“

ძნელია იმის თქმა, შემოდგომის ფოთოლცვენის მერამდენე ვარიაციაა დახატული ლექსში, მაგრამ რამდენადაც ავტორი თავის დამოკიდებულებას, აქამდე ნაკლებ ცნობილს, არ გვიმჟღავნებს, ლექსი გაცვეთილი სათქმელის განწყობილებას გვიჩენს.

ასეთივე უმნიშვნელო, ნაცნობი სახეების, ბანალური თქმების კრებულია დოდო გვიშიანის ლექსი: „ჩუმად მოვიდა ზამთარი და ისევ ჩუმად წავიდა, სიცოცხლის თესლი მიწაში გაზრდას დაიწყებს თავიდან. ჩამობერტყეს ტოტებმა ციები თოვლი და სისველე, გაღვიძებული ყვავილი კვირტებში ვეღარ ისვენებს. გადნა თოვლი და ყინული, თბილი ზაფხული დაბრუნდა, მაგრამ ამ თოვლის ფანტელებს ჩემს საფეთქელზე რა უნდა!“

არაპოეტურია „გაზრდას დაიწყებს თავიდან“, გაუმართავია „გაღვიძებული ყვავილი კვირტებში ვეღარ ისვენებს“, ბანალურია ლექსის სათქმელი — „მაგრამ ამ თოვლის ფანტელებს ჩემს საფეთქლებზე რა უნდა“. წიგნში ყოველი ლექსი დაახლოებით ასეთივეა. ალეგიკურობის, ბანალურობის, ტრივიალურობის კვალი ჩანს მათში. ვერსიფიკაციულად თითქოს ყველაფერი რიგზეა, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ ზოგიერთ არაპოეტურ სტრიქონს და მძიმე ფრაზას. მაგრამ პოეტური, — მით უმეტეს, ახალი, — წიგნში არაფერია.

ამგვარსავე ნაკლს შენიშნავს მკითხველი ვერიკო წერეთლის ლექსებშიაც. ერთი ლექსის ფრაგმენტიც იკმარებს იმ საერთო ნაკლის შესამჩნევად, რაც აერთიანებს რუსუდან მკერვალიშვილის, ნაზი ჭედიას, დოდო გვიშიანის და ვერიკო წერეთლის ლექსებს: „როგორც დილის მზე სითბოს მთესავი, როგორც კვირტების თვალის გახელა, მოდის სიცოცხლე, ცეცხლის მკვესავი, ახალგაზრდობა ჰქვია სახელად. მოდის და მოჭქუხს ახალგაზრდობა კლდეზე მომსკდარი შმაგი თერგივით, მოდის და ხარობს ახალგაზრდობა შემოდგომაზე დარგული ნერგივით. მოდის, ფეთქდება გაზაფხულივით, მოდის სიმღერით, მოდის ხალისით, მოდის, ჩუხჩუხებს ნაკადულივით, მოდის, ბრწყინდება როგორც მაისი“.

ზემოთ თქმული მარტო რუსუდან მკერვალიშვილს, ნაზი ჭედიას, დოდო გვიშიანსა და ვერიკო წერეთელს როდი ავალებს სერიოზულ დაფიქრებას. ბევრი სუსტი წიგნი დაბეჭდილა მანამდეც, ბევრია მოსული ახლაც გამომცემლობაში, ვისი ლექსებიც დიდი უპირატესობით არ გამოირჩევა და ჩვენი ვალია სიმართლე ვუთხრათ მათ, სიმართლე ვუთხრათ, უპირველეს ყოვლისა, ჟურნალ-გაზეთების რედაქციებში. ერთი შეხედვით, თითქოს ქვეყანა არ იქცევა ორი ან სამი ლექსის დასტამბვით. მაგრამ მერე ძნელია დაარწმუნო ავტორიტეტულ ჟურნალ-გაზეთებში გამოქვეყნებული ნაწარმოებების ავტორი, რომ იგი წიგნისათვის ჯერ კიდევ არ არის მზად.

თუმცა ამგვარი ხელგაშლილობის შემდეგ ჟურნალ-გაზეთებსაც საგრძნობლად აკლდებათ ავტორიტეტი!

თუ ავტორმა წიგნის გამოცემაც მეგობლმა მუშაობამ და უშეღავათო დამოკიდებულებამ უნდა გადაჭრას.

გამოცემული წიგნებიდან არაერთმა მოგვიტანა სიხარული, განგვაწყო საკამათოდ, მაგრამ უმთავრესია სასიხარულო, საქმე ნიჭიერ მწერლებთან გვაქვს. ისინი უნდა გამოვარჩიოთ სხვებისაგან, ისინი უნდა განვასხვავოთ არამწერლებისაგან, ხოლო ამისათვის აუცილებელია გულდამჭდარი ანალიზი და პირუთვნელი საუბარი.

ვახტანგ ხარჩილავას წიგნი „ალტერნატივა“ კმარა ამის დასტურად. ეს არის ძიებით, მიგნებებით, ექსპერიმენტებით, წარმატებული ცდით სავსე კრებული. ყველაფერში ნიჭიერი პოეტი ჩანს. იქ, სადაც ვახტანგ ხარჩილავა თავის ხმას გვაცნობს, და იქაც, სადაც ხელოვნური სათქმელი და ფორმა ჩნდება. მე მინდა ორი ლექსი შევუდარო ერთმანეთს. პირველი, ჩემი აზრით, კარგად გამოხატავს ვახტანგ ხარჩილავას თავისთავად პოეტურ „მე“-ს, მის შინაგან განწყობილებას და მსოფლმხედველობას, პოეტურ პოზიციასა და პრინციპს: ალტერნატივა.

გზაჯვარედინი არის ცხოვრება, ჩვენი ცხოვრება არის ყოყმანი, ჩვენი ცხოვრება არის მუსიკა, ხან მხიარული, ხან საოხრავი. რა ემართება ამ ცას ნეტავი, ან დაგვაწვიმოს, ან დაგვათოვოს, დილა ან ღამე, შავი ან ლურჯი, რომელს აირჩევთ, ჩემო ბატონო? ვის დავემგზავსოთ, პირქუშ ღამეებს თუ დილას, ცისკრის სხივით შემოსილს, რა შეექმნათ ჩვენი თავისგან ნეტავ, მასხარა, ლოთი თუ ანგელოზი; მშვიდი ყორე თუ ზღვა ბობოქარი, წყნარი სიო თუ ქარი ხენეში, ვისი აგური ვიყოთ ნეტავი, სად ჩავეშენოთ, რომელ კედელში; რა სჯობს, აქ დავრჩეთ თუ წინ ვიაროთ, რომ მერე სხვისთვის ვიქცეთ ბილიკად; ადამიანის თუ ღვთის ენაზე, რით ავხსნათ ადამიანის ხულის გამოხატვის ერთ-ერთი ძლიერი საშუალება, რასაც ხშირად მიმართავს ჯემალ დავლიანიძე, ისევისთვად აქცევს მის მოთხრობებს ინტერესის საგნად. და ამის კვალზე ბევრი სათქმელი ჩნდება, ბევრი საკითხი გროვდება, საკითხები, რომლებიც ორგანულად უკავშირდება ახალგაზრდა მწერლის სტილს, მანერას. შეიმჩნევა უფრო სტილის დადგინების პროცესი, ვიდრე შედეგი. ორგანული, საკუთარი და არაორგანული ამ სტილში ხშირად ისეა გადაწნული, რომ გარჩევა ჭირს, ამიტომ ჯემალ დავლიანიძის მოთხრობების სახით ყოველ კრიტიკოსს ანალიზისათვის საინტერესო მასალა ელის.

ის, რაც ვახტანგ ხარჩილავას ლექსებზე ითქვა, შეიძლებოდა თქმულიყო დალილა ბედიანიძის ლექსებზეც, რადგან მის წიგნშიც საკუთარს, უშუალოს ენაცვლება გავლენის ღრმა კვალით ადბეჭდილი ნაწარმოებები. დალილა ბედიანიძე კიდევ უფრო თამამად მიმართავს თავისუფალ ლექსს. როდესაც საკუთარი სათქმელი მომწიფებულია, ლექსი გხიბლავთ ბუნებრიობით, ორიგინალურობით. მაგრამ არც ისე იშვიათია „ნაწვალები“ სტრიქონი თუ ლექსი, მოდურობის აშკარა ანარეკლი. დახვეწილია ამგვარი ლექსები, მაგრამ ნასხვისარის, არაორგანულობის ნიშანიც დაჰყვება თან. ვერც ვახტანგ ხარჩილავას და ვერც დალილა ბედიანიძეს ვერ დაარწმუნებს თქმულის ეშმარიტებაში ორი ლექსის სახელდახელო შედარება, მაგრამ როდესაც გამოწვლილვითი ანალიზის საშუალება მოგვეცემა, შესაძლებელი გახდება მათი გზის მიმართულების უფრო ზუსტად განსაზღვრაც და ნასხვისარისაგან საკუთარის გამორჩევაც, მიუხედავად იმისა, რომ ყოველი სტრიქონი პოეტისათვის მხოლოდ საკუთარი ხულიდან არის დაბადებული და ამდენად, ერთი შეხედვით, მხოლოდ მისია.

მაგრამ სიცხადის შეტანა მაინც აუცილებელი ხდება. საკუთარი ხელწერა შესამჩნევად გამოკვეთეს პროზაში ნუგზარ შატაიძემ, გოდერძი ჩოხელმა, ბადრი ჭოხონელიძემ, თეიმურაზ ლანჩავამ, თემურ აბულაშვილმა, რევაზ ნაჭყებიამ, ავთანდილ ჩხიკვიშვილმა, მაკა ჯოხაძემ... ისინი თავიანთ თანატოლებთან ერთად თაობის საუკეთესო თვისებებს განასახიერებენ. ამ წერილის მიზანი არ არის დაწვრილებითი საუბარი. ვახტანგ ხარჩილავას, დალილა ბედიანიძის და ჯემალ დავლიანიძის მაგალითები მხოლოდ იმისათვის მოვიტანე, რომ დაგვენახა ნიჭიერი ახალგაზრდა მწერლების შეფასების აუცილებლობა.

სწორი ორიენტაციის არჩევის წყურვილი, თანამედროვე მწერლობის დიდი ცოდნა, ტრადიციასთან მტკიცე კავშირის აუცილებლობა... ეს თვისებები საგულისხმო ღირსებად ჩანს ახალგაზრდა მწერლების შემოქმედებაში. უაღრესი კეთილსინდისიერებით აღბეჭდილი მათი ძიება მწერლობაში მოსული ახალგაზრდობის ანგარიშგასაწევ პოტენციაში გვარწმუნებს.

მათაც მოჰყვათ თავიანთი განუკურნებელი ტკივილი. ჯემალ თოფურიძე და ვლადიმერ მაჩაიძე მოულოდნელად წავიდნენ ამ ქვეყნიდან. ტკივილებითა და ოცნებებით აღსავსე მათი წიგნები ბევრ საგულისხმოს გვეუბნებიან. კრიტიკამ კარგად დაინახა ჯემალ თოფურიძის დებიუტი და შეაფასა კიდეც ამომწურავად. ვალში ვართ ვლადიმერ მაჩაიძის მიმართ, ვისი პირველი წიგნიც ახლახან გამოვიდა ჯანსუღ ჩარკვიანის წინასიტყვაობით. ამ წიგნის ფურცლებიდან ნადი პოეტური განწყობილება, საფიქრალი და ტკივილი იკითხება. იკითხება ღრმა ადამიანური სევდა, ასევე ღრმა ადამიანური თანაგრძნობას რომ იმსახურებს. საინტერესო პოეტური კრებულია, შეღავათი არ სჭირდება. ამდენად აუცილებელი მეჩვენება მისივე თაობის პოეტებზე საუბრისას ვლადიმერ მაჩაიძის პოეტური ღირსებებიც მოვიგონოთ ხოლმე.

პირველი წიგნი ერთ მოთხოვნას ნამდვილად უნდა აკმაყოფილებდეს: მასში პოეტი, პროზაიკოსი უნდა ჩანდეს, პოეტის, პროზაიკოსის თვალი უნდა იგრძნობოდეს, ვინც ჩაგვინერგავს იმედს, მოიტანს ნედლ ფერებს, ვინც გვაზიარებს საკუთარ განცდებს. პირველ წიგნში უნდა ჩანდეს მაძიებელი (ოღონდ ნადდი და არა მოჩვენებითი) შემოქმედი. ამ თვალსაზრისით ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან ნაილი ნეკერიშვილის, ვახტანგ ხარჩილავას, დალილა ბედიანიძისა და მანანა ჩიტიშვილის, ვაჟა ხორნაულის, ლალი ჯაფარაშვილის, ბორენა ჯაჭვლიანის და სხვათა ლექსები. პირველი მკვეთრად ავლენენ თავიანთ პოეტურ ხმას, მათი ხელწერა უფრო თვალნათლივია, მეორენი ნადა, უპრეტენზიო სტილს მიმართავენ, ნიჭის სიძლიერე ორივე გზით ვლინდება. ნუ ვიჩქარებთ შესაძლებლობების საბოლოო განსაზღვრას.

იქ კი, სადაც შესაძლებლობები საბოლოოდ არის განსაზღვრული, სჯობს დროზე ითქვას სათქმელი, სჯობს დროზე ჩავუფიქრდეთ იმ გარემოებას, რომ წელიწადში ოცი ავტორის „მოსვლა“ ათი წლის შემდგომ ორას ავტორს ნიშნავს. არა მგონია, ეს ნორმალურ მდგომარეობად აღვიქვათ ხვალ, არა მგონია, ახალგაზრდობის სიყვარულად ჩაითვალოს ასეთი ხელგაშლილობა, ხოლო ახალგაზრდების სიძულვილად არ უნდა აღვიქვათ მკაცრი შერჩევის პრინციპის დაცვა. ჩანს, რედაქციებსა და გამომცემლობებს ერთნაირად აშინებთ, ახალგაზრდობის სიძულვილი არ დაგვწამონო. შიში უსაფუძვლო აღმოჩნდება, თუკი ყველაფერს თავის სახელს დავარქმევთ, თუკი ნამდვილად ნიჭიერ ახალგაზრდებს ამოვუდგებით მხარში.

ჩვენი სტუმარი

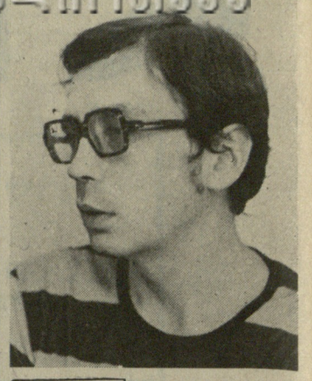

ჯაბილ ხროზაკი

თბილისში სტუმრად ჩამოვიდა ჩეხოსლოვაკიის გამომცემლობა „ოდეონის“ საბჭოთა ლიტერატურის რედაქციის მთავარი რედაქტორი ჯაბილ ხროზაკი.

თარგმნილი ლიტერატურის გამოცემის მხრივ „ოდეონი“ ყველაზე დიდი გამომცემლობაა ჩეხოსლოვაკიაში. წელიწადში აქ 170 დასახელების წიგნი გამოდის, ითარგმნება ძველი და თანამედროვე ლიტერატურა, წიგნები სახვით ხელოვნებაზე, მუსიკაზე და სხვა.

ჩეხი სტუმარი ეწვია „ლიტერატურული საქართველოს“ რედაქციას და საუბარი ჰქონდა რედაქციის მუშაკებთან.

— რა ადგილს იჭერს გამომცემლობის გეგმებში ქართული ლიტერატურა?

— ქართულ წიგნებს სულ უფრო ხშირად ვებეჭდავთ, მაგრამ ცხადია, უფრო მეტის გამოცემის სურვილი გვაქვს. მეტი რომ შეგვეძლოს, მდიდარ და მრავალსაუკუნოვან ქართულ ლიტერატურას უფრო ვრცლად წარმოვუდგენდით ჩეხ მკითხველს. ამას მათქმევინებს ის დიდი და, ვიტყოდი, გამორჩეული ინტერესი, რითაც ჩვენი მკითხველი ქართული ლიტერატურის ყოველ გამოცემას ხვდება.

სასიამოვნოა იმის აღნიშვნა, რომ ჩვენს მიერ გამოცემული ქართული წიგნების უმრავლესობა უშუალოდ ორიგინალიდან ითარგმნება. ამაში დაუფასებელ სამსახურს გვიწევენ ქართველი საზოგადოებრიობისთვის კარგად ცნობილი ჩვენი თანამემამულენი, ცნობილი ქართველოლოგები ვაცლავ ა. ჩერნი და ივო ვაცულინი. ვაცლავ ა. ჩერნი მოწაფეა სქართველოში დიდად ცნობილი პროფესორის იარმორი იეფლიჩკასი. თუმცა ორივე მთარგმნელი განსხვავებული ხელწერისაა, მაგრამ ერთ, საერთო, დიდ საქმეს აკეთებენ, და თანაც აკეთებენ მაღალ ლიტერატურულ დონეზე, ქართული ლიტერატურის მიმართ ჭეშმარიტი სიყვარულით.

ინტერესი ქართული ლიტერატურისადმი დღითიდღე იზრდება. დიდი გამოხმაურება ჰქონდა ოთარ ჭილაძის რომანს „გზაზე ერთი კაცი მიდიოდა“. იგი გამოვიდა სერიით „საბჭოთა ხალხების პროზა“. ეს გამოხმაურება გვაფიქრებინებს, რომ მკითხველები ასევე ინტერესით მიიღებენ მის მეორე რომანსაც, რომელიც აუცილებლად ითარგმნება. ამავე სერიითვე გამოვა ნიკო ლორთქიფანიძის ისტორიული მოთხრობები.

ჭაბუა ამირეჯიბის „დათა თუთაშხია“ გამოვა სერიით „მკითხველთა კლუბი“. აღსანიშნავია, რომ ამ სერიით გამოსული წიგნების ტირაჟი განისაზღვრება თვით მკითხველთა მოთხოვნილების მიხედვით, ამრიგად იგი დიდი ტ

საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოსთან არსებულ შოთა რუსთაველის სახელმწიფო პრემიების კომიტეტში

საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული შოთა რუსთაველის სახელობის ლიტერატურის, ხელოვნებისა და არქიტექტურის დარგის სახელმწიფო პრემიების კომიტეტი იღებს ნამუშევრებს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს 1980 წლის „ხუთწლედის მატიანის“ პრემიების მოსაპოვებლად.

საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს ლიტერატურის, ხელოვნებისა და არქიტექტურის დარგის „ხუთწლედის მატიანის“ პრემიების მოსაპოვებლად ნამუშევართა დასახელების

წესი

1. განსახილველად მიიღება ლიტერატურის, მუსიკის, სახვითი ხელოვნების, თეატრის, კინოსა და ტელევიზიის, არქიტექტურის მაღალიდეური და მაღალმხატვრული ნაწარმოებები, რომლებმაც ფართო საზოგადოებრივი აღიარება მოიპოვა.

2. პრემიები მიენიჭება ავტორს ან ავტორთა ჯგუფს ნაწარმოებებისათვის, რომლებიც შეიქმნა ბოლო 2 წლის მანძილზე მინიჭების წლის ჩათვლით*. კანდიდატურები, რომლებიც წარდგენილია არა გარკვეული ნამუშევრისათვის, არამედ შრომათა ერთობლიობისათვის ან მხატვრული შემოქმედების დარგში ნაყოფიერი მოღვაწეობისათვის, განსახილველად არ მიიღება.

შენიშვნა: „ხუთწლედის მატიანის“ პრემიის მოსაპოვებლად არ მიიღება ნაწარმოებები, რომლებსაც მინიჭებული აქვს ლენინური პრემია, სსრ კავშირის სახელმწიფო პრემია, საქართველოს სსრ შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო პრემია და დარგობრივი პრემია, მოძმე რესპუბლიკათა სახელმწიფო პრემიები.

3. „ხუთწლედის მატიანის“ პრემიის მოსაპოვებლად ნამუშევრებს წარადგენენ შემოქმედებითი კავშირებისა და საზოგადოებების გამგეობები ან პრეზიდიუმები, საქართველოს პროფსაბჭოს პრეზიდიუმი, საქართველოს ალკკ ცენტრალური კომიტეტი, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია და მისი ინსტიტუტები, სამინისტროებისა და სახელმწიფო კომიტეტების კოლეგიები, უმაღლესი სასწავლებლები, გაზეთებისა და ჟურნალების რედკოლეგიები, აგრეთვე საწარმოების, დაწესებულებებისა და ორგანიზაციების კოლექტივების კრებები.

კომიტეტი არ განიხილავს ცალკეული პირების ან პირთა ჯგუფების მიერ წარდგენილ ნამუშევრებს.

ნაწარმოებების დასახელება უნდა ხდებოდეს მათი იდეური და მხატვრული დონისადმი მაღალი მომთხოვნელობის, ობიექტური და დასაბუთებული განხილვის ვითარებაში.

4. „ხუთწლედის მატიანის“ პრემიის მოსაპოვებლად დასახელებულ უნდა იქნეს ნაწარმოებები, რომლებსაც საზოგადოებრიობა გაეცნო არაუგვიანეს 6 თვისა პრემიის მინიჭებამდე.

ლიტერატურის ნაწარმოებები შეიძლება დასახელებულ იქნეს მხოლოდ პრესაში დასრულებული სახით გამოქვეყნების შემდეგ. მუსიკის, სახვითი ხელოვნების, კინოსა და ტელევიზიის ნაწარმოებები — მას შემდეგ, რაც მათ ფართოდ გაეცნობა საზოგადოებრიობა გამოფენებზე, კონცერტებზე, პრესაში, თეატრებში, რადიოთი და ტელევიზიით, ხოლო არქიტექტურისა — მხოლოდ ობიექტების აგების შემდეგ.

დადგენილება „ხუთწლედის მატიანის“ პრემიების მინიჭების შესახებ პრესაში ქვეყნდება ახალი წლის წინ.

„ხუთწლედის მატიანის“ პრემიების მოსაპოვებლად ნაწარმოებებისა და მასალების წარდგენის

წესი

1. საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოსთან არსებულმა შოთა რუსთაველის სახელობის ლიტერატურის, ხელოვნებისა და არქიტექტურის დარგის სახელმწიფო პრემიების კომიტეტმა დაადგინა საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს „ხუთწლედის მატიანის“ პრემიების მოსაპოვებლად ნაწარმოებებისა და მასალების წარდგენის შემდეგი წესი:

ა) ლიტერატურული ნაწარმოებები წარდგენილ უნდა იქნეს სულ ცოტა ოთხ ცალად;

ბ) მუსიკალური ნაწარმოებები წარდგენილ უნდა იქნეს კლავიერისა და პარტიტურის სახით, აგრეთვე მაგნიტოფონის ფირზე ჩაწერილი. კონცერტების ციკლისათვის წარდგენილ უნდა იქნეს მისი პროგრამა, ვოკალური ნაწარმოებებისათვის — ტექსტი, ოპერისა და ბალეტისათვის ლიბრეტო — ერთ ცალად;

გ) სახვითი ხელოვნების ნაწარმოები წარდგენილ უნდა იქნეს დედნად, გარდა ამისა — ფოტოსურათი სამ ცალად. საერთო ფოტოსურათის გარდა მონუმენტური ხელოვნების ნაწარმოებები წარდგენილ უნდა იქნეს მისი ფრაგმენტების ფოტოსურათებით; სკულპტურული ნაწარმოებები — სხვადასხვა რაკურსით გადაღებული ფოტოსურათებით;

დ) თეატრალურ-დრამატული, საოპერო და საბალეტო ხელოვნების დარგის ნამუშევრების დასახელებისას წარდგენილ უნდა იქნეს: სპექტაკლის ნახევრი პროგრამა, სცენისა და შემსრულებელთა ფოტოსურათები, პიესის ტექსტი, ლიბრეტო; მუსიკალური სპექტაკლის დასახელებისას — მაგნიტოფონური ჩანაწერი;

ე) კინოსა და ტელევიზიის დარგის ნამუშევრების დასახელებისას წარდგენილ უნდა იქნეს სცენარისა და თავტიტრების ტექსტები.

თეატრის, კინოსა და ტელევიზიის მხატვართა ნამუშევრების დასახელებისას ჩამოთვლილი მასალის გარდა აუცილებლად უნდა იქნეს წარდგენილი დეკორაციებისა და კოსტიუმების ესკიზები.

შენიშვნა: სახვითი და დეკორაციული ხელოვნების ნაწარმოებთა დედნები განხილვის შემდეგ უბრუნდება ავტორებს.

3) არქიტექტურის დარგის ნამუშევართა დასახელებისას წარდგენილ უნდა იქნეს ნამუშევრის ფოტოსურათები.

2. საკონკურსო ნაწარმოებებთან ერთად წარდგენილ უნდა იქნეს დამასახელებელი ორგანიზაციის სარეკომენდაციო წერილი, რომელშიც აღინიშნება:

ა) ნამუშევრის სახელწოდება, მისი დამთავრების დრო, გამოქვეყნების დრო და ადგილი;

ბ) ნამუშევრის შეფასება — დახასიათება;

გ) ცნობები, რომლებიც ადასტურებენ, რომ ნამუშევარმა ფართო საზოგადოებრივი აღიარება პოვა;

დ) კანდიდატის სახელი, მამის სახელი, გვარი, აგრეთვე ფსევდონიმი;

ე) ავტორთა კოლექტივის დასახელებისას წერილთან ერთად წარდგენილ უნდა იქნეს ცნობა, რომელიც დაწერილებით ახასიათებს თითოეული მაძიებლის მონაწილეობას საკონკურსო ნაწარმოების შექმნაში;

3. დასახელების შესახებ წერილთან ერთად წარდგენილ უნდა იქნეს შემდეგი დოკუმენტები:

ა) დამასახელებელი ორგანიზაციის სხდომის ოქმი;

ბ) ცნობები კანდიდატის შესახებ: მაძიებლის სახელი, მამის სახელი, გვარი (პასპორტის მიხედვით), ფსევდონიმი, დაბადების წელი, პარტიულობა, ეროვნება, განათლება, სპეციალობა, სპეციალობით მუშაობის სტაჟი, სამატეო და სამეცნიერო წოდებები, ჯილდოები (წლისა და ბრძანებულების ნომრის მითითებით), სამუშაო ადგილი და თანამდებობა, სამსახურისა და სახლის მისამართი და ტელეფონები, ორი ფოტოსურათი 9X12 და 3X2,5 სმ);

გ) თითოეული მაძიებლის შემოქმედებითი ბიოგრაფია;

დ) ნამუშევრის მოკლე ანოტაცია.

ყველა ცნობა დამოწმებული და წარდგენილ უნდა იქნეს ორ ცალად.

4. დამასახელებელმა ორგანიზაციამ უნდა წარმოადგინოს როგორც პრესაში გამოქვეყნებული მასალები, ისე სტენოგრაფიული ჩანაწერები, რომლებშიც ყოველმხრივ ხასიათდება საკონკურსო ნამუშევარი.

წარდგენის შემდეგ გამოქვეყნეული მასალები დამატებით ეგზავნება კომიტეტს.

5. საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს „ხუთწლედის მატიანის“ პრემიების მოსაპოვებლად ნაწარმოებების დასახელება ხდება ყოველწლიურად არაუგვიანეს 1 ოქტომბრისა.

მასალები და წინადადებები გამოგზავნეთ მისამართით: 380018, ქ. თბილისი, საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული შოთა რუსთაველის სახელობის ლიტერატურის, ხელოვნებისა და არქიტექტურის დარგის სახელმწიფო პრემიების კომიტეტი. ტელეფონი: 93-76-04.

* 1980 წელს „ხუთწლედის მატიანის“ პრემიების მოსაპოვებლად შეიძლება დასახელებული იყოს ბოლო ხუთი წლის (1975-1980 წლების) მანძილზე შექმნილი ნაწარმოებები.

გორის ლიტერატურული ცხოვრება

სულ, რამდენიმე თვეა, რაც ჩამოყალიბდა საქართველოს მწერალთა კავშირის გორის განყოფილება და ამ ხნის მანძილზე შესამჩნევად გამოცოცხლდა ლიტერატურულ-შემოქმედებითი ცხოვრება ქართლის გულში.

გთავაზობთ რამდენიმე ინფორმაციას მწერალთა კავშირის გორის განყოფილების საქმიანობაზე.

●

ი. ბ. სტალინის სახელობის კულტურისა და დასვენების პარკში მწერალთა კავშირის გორის განყოფილებამ და გამომცემლობა „მერანმა“ ჩაატარეს მკითხველთა კონფერენცია. მოხსენება გამომცემლობის მუშაობის შესახებ წაიკითხა გამომცემლობის მთავარმა რედაქტორმა ჯანსუღ ღვინჯილიამ. გამომცემლობის გეგმებზე დამსწრეთ ესაუბრა „მერანის“ დირექტორი პოეტი რევაზ მარგიანი. ბევრ საინტერესო საკითხზე შეაჩერეს ყურადღება მკითხველებმა თამილა გოგოლაძემ, მარიკა კობერიძემ და სხვებმა. კონფერენციაში მონაწილეობდნენ მწერლები ნიკა აგიაშვილი, ერემია ქარელიშვილი, ლადო სულაბერიძე, ოთარ ჩხეიძე, გიორგი ავალიანი, სილოვან ნარიმანიძე, მამუკა წიკლაური, ალექსანდრე ტაბატაძე, ნათელა ონაშვილი, მანანა ჩიტიშვილი, ზაურ წაქაძე. მკითხველთა კონფერენციის მონაწილეებმა ყვავილებით შეამკეს პარკში დაკრძალული ცნობილი მწერლის ნიკო ლომოურის სფლავი.

●

ალექსანდრე ტაბატაძე უკვე ექვსი პოეტური კრებულის ავტორია. იგი 25 წლის მანძილზე ნაყოფიერ შემოქმედებით მუშაობას ეწევა ქალაქ გორში, როგორც მწერალი და, როგორც „ზარიანა ვოსტოკას“ საკუთარი კორესპონდენტი. სარაიონო კულტურის სახლში მიიწყო მისი შემოქმედებითი საღამო, რომელიც შესავალი სიტყვით გახსნა მწერალთა კავშირის გორის განყოფილების პასუხისმგებელმა მდივანმა ჯემალ ინჯიამ. მოხსენება პოეტის შემოქმედების შესახებ გააკეთა ბეგლარ ნოზაძემ. სიტყვებით გამოვიდნენ ნ. ბარათაშვილის სახელობის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის ლექტორი ლიანა ბახტაძე, მწერალი კარლო კობერიძე, კულტურის უნივერსიტეტის რექტორი გიორგი ჩიტაია, პედაგოგი ლუარსაბ ჯარდანაშვილი.

დასასრულ პოემა წაიკითხა თავისი ახალი ლექსები.

●

სახალხო დეპუტატების რაიონგბჭოს აღმასკომის კულტურის განყოფილებასთან ერთად მოეწყო ხალხური პოეზიის საღამო, რომელშიც მონაწილეობდნენ ქალაქ გორისა და ახლომახლო სოფლების მთქმელები. საღამო გახსნა კულტურის განყოფილების გამგემ ანგი ჭოჩლაძემ. მოხსენება „ხალხი და პოეზია“ წაიკითხა ჯემალ ინჯიამ. ლექსებით გამოვიდნენ სახალხო მთქმელები: დარეჯან მაყაშვილი, ივანე ქობლიანიძე, ირაკლი ქეშაძე, ციური კანდელაკი, ამირან კეჩხუაშვილი, ავთანდილ კოპაძე, ლეილა მეებრიშვილი, ლევან წიწიკაშვილი, ნინო ხუციშვილი, ვიქტორ მუშაური, მარგალიტა ბერძენიშვილი, ამირან მინდიაშვილი, ნინო თომაშვილი, ლალი გვიმრაძე, ვაჟა ძურძუკი. საინტერესო იყო ვაჟთა ანსამბლი „გორის“ (ხელმძღვანელი რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი მიხეილ მცურავიშვილი) და მეჩონგურეების თინა ხვედელიძის და ნინო რაზმაძის მიერ შესრულებული ქართული ხალხური სიმღერები.

საღამოში მონაწილეობდნენ ალეკო ჭინჭარაული, გიორგი ცოცანიძე და მხატვარი თენგიზ მირზაშვილი.

ჩვენი მილოცვა

სარგის ცაიშვილი – 50

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ძმაო სარგის

შენ და მე, გარდა მწერლობისა კიდევ სხვა ძმობა და მეგობრობა გვაკავშირებს. იგი ჩვენს „ლიტერატურულ ასპარეზზე“ გამოსვლას წინ უსწრებს და ამით არის ჩემთვის ძვირფასი. იგი დაკავშირებულია შენს სათნოებითა და განსწავლულობით სავსე მამის ერისაკაცობასთან, შენს დიდებულ, სულით მაღალ და ნამდვილ ქართველ ბანოვან დედასთან, შენი ლამაზი ოჯახის ყველა ბედნიერებასთან და უბედურებასთან. ყოველივე ამას მწ წლის ისტორია აქვს.

შენ ახლა 50 წლის გახდი. ოცდათხუთმეტი წელია მე და შენ ერთ ბილიჯზე ვდგავართ და ამ ბედნიერებითა და უბედურებით შეზავებულ მარათონში ხან შენ გადამისწრებ წინ, ხანაც მე წამოგეწევი. ასე, რომ შენი ძლიერი მხარის სიახლოვეს მუდამ ვგრძნობ და მუდამ მესმის შენი ღონიერი მკერდის სუნთქვა და ძლიერი გულის ცემა. ამიტომ მხნედ ვარ.

ერთი დრო იყო ძალიან „მალლდან“ გვიყურებდი შენს მეგობრებს (ეგ შენს მთამსველლობის პერიოდს განეკუთვნება), შემდეგ მამის სიხსლმა დაგიძახა, ჩამოხველ ბარადა და უფრო მალალ მწვერვალს — მეცნიერებას შეუდექი... და რას მიიღებ, მაგაზე არაფერს ვიტყვი, ვინეციელი მავრის არ იყოს, მაგის შესახებ მეცნიერებმა თავად იციან. ერთს მაინც ვიტყვი. არასოდეს დამავიწყდება შენი შესაფერი ხუმრობა, როდესაც პატარა ესსე „ჩემი რუსთაველი“ და „სიტყვა „დამის“ გამო“ ჩემი მოსაზრება ჯერ წაგაკითხე და შემდეგ შენივე რეკომენდაციით დავბეჭედე კიდევაც. მაშინ მითხარი სწორედ:

— დუმბაძე, ამ „ვეფხისტყაოსნის“ პროლოგსა და ეპილოგში რა სწერია, ხომ გაგვარკვე და პოემის შუაწელში მუშაობა მაიწც გვაცალე რუსთველოლოგებსო.

ჩემო ძვირფასო ძმაო და მეგობარო სარგის, ამ 50 წლის მანძილზე რაც შენ იმუშავე და რასაც შენ მიაღწიე, ალბათ სხვას სამი მაგდენი დრო დასჭირდებოდა. ამ ხნის მანძილზე რამდენიმეჯერ წიხქვილის ქვაც დატრიალდა შენს თავზე და ამას იმიტომ ვამბობ ასე თამამად.

სამუშაო, შრომის ხალისი, მეგობრების სიყვარული და მხარდაჭერა ნუ მოგიშალოს გამჩენმა, ნურც შენ და ნურც შენს შემყურე და მოიმედე ქართველ ხალხს. ხომ იცი, ბევრი შენი მეგობრისა და ეროვნული საქმის ერთ-ერთი ჭირისუფალი შენცა ხარ და ამიტომ დიდხანს, ძალიან დიდხანს უნდა იცოცხლო.

ნოდარ დუმბაძე

ფართო თვალსაწიერი

მეცნიერის ღირსებას ხშირად მისი ინტერესების მრავალმხრივობა განსაზღვრავს. მრავალმხრივობა სრულებითაც არ ნიშნავს ზედაპირულ, ზერელე ცოდნას; იგი საგანთა არსში ღრმად წვდომას გულისხმობს.

სარგის ცაიშვილი არ არის რომელიმე ეპოქის ჩარჩოებით შემოზღუდული ლიტერატორი, საკუთარი პატარა კარ-მიდამო რომ აქვს მიზომილი და იმის იქით აღარ იხედება. ძველი ქართული ლიტერატურის ბრწყინვალე სპეციალისტს საუცხოოდ ესმის და აღელვებს მეოცე საუკუნის მწერლობის უმნიშვნელოვანესი პრობლემები, რომელთა გაშუქებასაც არაერთი მშვენიერი წერილი უძღვნა.

საფუძვლიანი განსჯა და სტილის არტისტიზმი ბუნებრივად არის შეზავებული მის ნაწერებში. ამის ნიმუშად გამოდგებოდა თუნდაც დავით გურამიშვილზე დაწერილი უაღრესად მნიშვნელოვანი გამოკვლევა, რომელშიც ავტორი პირუთვნელად წარმოაჩენს წინამორბედ მკვლევართა დამსახურებას და თავის მხრივ ახალ სიმაღლეზე აყავს ძველი საქართველოს ამ მართლაც ურთულესი და გრანდიოზული პოეტური ფიგურის კომპლექსურად შესწავლის საქმე. ნაშრომში მრავლადაა გახსნილი გურამიშვილის ძნელად მისახვედრი ქარაგმები და სახე-სიმბოლოები; ოსტატურად, მეცნიერული ალღოთი დაძებნილი ახალი პარალელები ცხადყოფს თუ რა მაცოცხლებელ ნაკადად შევიდა ღვთაებისადმი აღვლენილ ჰიმნებში ჩვენი განუმეორებელი ხალხური პოეზიის მოტივები.

სულ სხვა სირთულის წინაშე იდგა მკვლევარი, როცა იგი ქართულ კლასიკურ პოეზიასთან გალაკტიონ ტაბიძის მიმართებას ეხებოდა. აქ ზუსტად და მოკლედ არის დახასიათებული ის ლიტერატურული გარემო, საიდანაც თავეს იღებს მეოცე საუკუნის ქართული ლექსის ყველაზე დიდი რეფორმატორის, „ლურჯა ცხენებისა“ და „მშობლიური ეფემერას“ ავტორის პოეტიკა. წერილის ობიექტისა და რუსთაველის პოემის მრავალი კუთხით მოაზრებულმა დეტალურმა ცოდნამ საშუალება მისცა სარგის ცაიშვილს დაენახა, რომ გალაკტიონის ბევრ პოეტურ სახესა და ფრაზას „ვეფხისტყაოსანში“ უდგას ძირი.

ქართულ კრიტიკაში ძნელად თუ წავიკითხავთ გიორგი ლეონიძეზე დაწერილ მეორე წერილს, სადაც ასეთი სიხავსით იყოს დახატული „ყივჩაღის პაემანისა“ და „ნატვრის ხის“ შემქმნელის პორტრეტი. ამ დიდი სითბოთი და ექსპრესიით დაწერილ წერილში გულუხვადაა დასურათხატებული გიორგი ლეონიძის პოეტური, მეცნიერული თუ საზოგადოებრივი მოღვაწეობის ყოველი მხარე, მისი ადამიანური თვისებები, ტიტანური გარჯა.

ახალგაზრდული ძალ-ღონით დატენილ ლეონიძისეულ პოეზიას მართლაც ყველაზე მეტად ესადაგება ის მეშმარიტება, რომლის თანახმადაც: „...პოეტის შთაგონებაში არ უნდა დაიძიროს ბავშვობისა და სიჭაბუკის პირველი ხილვები, როცა შენში ფეთქავს ბუნების თანაზიარობის უკვდავი გრძნობა, ხოლო ყოველი გაზაფხული ახალი აღმოჩენების ურუანტელსა გვგვრის“.

ძნელია ყველა იმ მნიშვნელოვანი სტატიისა თუ გამოკვლევის ჩამოთვლა, რაც სარგის ცაიშვილს ქართველ მწერალთა და მეცნიერთა წვლილის ნათელსაყოფად დაუწერია. რუსთველოლოგიურ ნაშრომებს რომ თავი დავანებოთ, ქართული ლექსის მცოდნე ძნელად თუ აუვლის გვერდს ვაჟა-ფშაველაზე გამოქვეყნებულ წერილების ციკლს, რომლებშიც ბევრი ძალზე საგულისხმო პარალელია დაძებნილი.

ივანე ჯავახიშვილისადმი მიძღვნილმა წერილმა („მოძღვართა-მოძღვარი“) დაგვარწმუნა, რომ სარგის ცაიშვილისათვის ასევე ახლობელი და ორგანულია საქართველოს ისტორიის საკვანძო საკითხები, კიდევ ერთხელ გაგვახსენა, რომ გეზი მუდამ ჩვენი დიდი კულტურული წარსულის ნიშანსვეტებისკენ გვექიროს.

ცხოვრების შუაგულში ტრიალი. ჩვენი ხალხის სადღეისო ამოცანებისა და ჭირ-ვარამის ცოდნა იყო იმის პირობა, რომ სარგის ცაიშვილი ერთ-ერთი პირველი და თანაც ყოველმხრივ მზადმყოფი გამოეხმაურა ბრწყინვალე სატელევიზიო ფილმს „თუშ მეცხვარეს“.

სარგის ცაიშვილის სამუშაო ოთახში მისი გარდაცვლილი მეგობრების რამდენიმე იშვიათი ფოტოსურათია, მათი სახეები, ვისთან ერთადაც სიჭაბუკეში ყინულის მუნჯი გოლიათები დაულაშქრავს.

ერთ სურათზე გურამ რჩეულიშვილი და გურამ თიკანძაძეა აღბეჭდილი, ახლადშებუმბერული ყმაწვილები, ქორებივით აელვარებენ თვალებს — შქერიანისკენ იმზირებიან, ეტყობათ, ცხენის ფრატუნზე თუ უნებლიე ხმაურზე მიიხედეს...

უფრო მოზრდილ ფოტოზე პამირის მთიანეთში მყოფი ჩვენი ლეგენდარული მთამსვლელი ჯუმბერ მეძმარიაშვილი ჩანს, სიკეთისა და რაინდობის განსახიერება; შავი ჩიბუხი გაურჩია, იმდენად მშვიდია, ვერც წარმოიდგენ, რომ ორიოდე საათში თოვლით გადაფარული გრანიტებს დაენარცხება... მარადისობის პირისპირ გარინდებულს არ ესმის აკალთავებულ კარვებში გაგუდული ქარიშხლის ზმუილი...

ვინ იცის, რამდენჯერ უფიქრია ორმოცდაათი წლის ვაჟკაცს ამ სიხმარივით გამქრალ ბიჭებზე, რომელთა წმინდა გამოხედვა თითოეულ ჩვენგანს, წინაპართა მიწაზე ფეხმოუცვლელად დგომას და მამულის უანგარო სამსახურს ავალდებულებს.

ემზარ კვიტაიშვილი

მეცნიერი—რუსთველოლოგი

სარგის ცაიშვილმა რუსთველოლოგიურ მეცნიერებას შეეხინა რიგი შრომებისა, რომლებმაც თვალსაჩინო წვლილი შეიტანეს თანამედროვე ქართული ლიტერატურათმცოდნეობის შემდგომ განვითარებაში.

მის პირველსავე ნაშრომში „ვეფხისტყაოსნის ვახტანგისეული რედაქცია“ (1957 წ.), სხვა მნიშვნელოვან საკითხებთან ერთად, გამოკვლეულია რუსთველის პოემის პირველი ბეჭდური გამოცემის წყაროები. მისი მიმართება პოემის სხვა რედაქციებთან, ხოლო ექვთიმე თაყაიშვილისა და განსაკუთრებით, აკაკი შანიძის ცნობილი გამოკვლევის (1937 წ.) შემდეგ, ახალი არგუმენტების მოშველიებით, სწორედ სარგის ცაიშვილმა შეძლო დამაჯერებლად დაესაბუთებინა ვეფხისტყაოსნის ვახტანგისეული გამოცემის კრიტიკული ხასიათი.

რაც შეეხება სარგის ცაიშვილის ორტომიან „ვეფხისტყაოსნის ტექსტის ისტორიას“ (1970 წ.), იგი სრულიად ახალი და ორიგინალური კონცეფციის შემცველია ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერული მემკვიდრეობის კლასიფიკაციის, ვეფხისტყაოსნის რედაქციების, და საერთოდ, უკვდავი პოემის ტექსტის ისტორიის გასათვალისწინებლად. ამ შრომამ, როგორც ცნობილია, საბჭოთა ტექსტოლოგების, კერძოდ, აკად. დ. ლიხაჩოვის მაღალი შეფასება დაიმსახურა.

თავისი მასწავლებლების — აკადემიკოსების კორნელი კეკელიძის, ალექსანდრე ბარამიძისა და გიორგი წერეთლის სკოლაგამოვლილი მკვლევარი ნაყოფიერ მუშაობას ეწევა ვეფხისტყაოსნის აკადემიური ტექსტის დასადგენად, როგორც ამ კომისიის თავმჯდომარისა და მთავარი რედაქტორის მოადგილე (მისი მონაწილეობით უკვე განხორციელდა პოემის რამდენიმე გამოცემა), ხოლო რუსთველოლოგიური მეცნიერების შემდგომ წინსვლას უკვე რამდენიმე წელია ემსახურება ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტში, როგორც ამ განყოფილების ხელმძღვანელი.

სარგის ცაიშვილი არ იფარგლება მხოლოდ რუსთველოლოგიური კვლევა-ძიებით, იგი წარმატებით მუშაობს როგორც ძველი, ისე ახალი და თანამედროვე ქართული საბჭოთა მწერლობის საკითხებზე. თავის ნახევარსაუკუნოვან საიუბილეო თარიღს მკვლევარი შეეგება ორი ახალი წიგნით, რომელთაგან პირველში შესულია ჩვენი უძველესი და უმდიდრესი ეროვნული საუნჯე — ძველი ქართული პოეზია, ხოლო მეორეში — სულხან-საბა ორბელიანი და დავით გურამიშვილი, ლენინგრადში კი სულ მალე გამოვა მისი წინასიტყვაობითა და კომენტარებით მომზადებული „დავითიანის“ რუსული გამოცემა.

ახეთი უხვი მოსავალი მკვლევარის მომავალი შემოქმედებითი მიღწევების უტყუარი საწინდარია.

გურამ შარაძე

რევაზ ინანიშვილი

თებრო

მოთხრობა

თებროს სოფელი თიანეთის ზემოთ არის, ირტყანს ზემოთაც. ისიც მდინარე ოორს გადაჰყურებს. ხანამ დედა ცოცხალი ყოფილა, — მესამე კლასში იყო, რომ მოუკვდა, — თებროც ბედნიერი იყო. შემოჯდებოდა ხოლმე ხის კენწეროზე და მღეროდა. დედის სიკვდილის შემდეგ ხვალინდელ დღეზე ფიქრი აჰყვა, — სულ ეშინოდა, რა იქნებოდა ხვალ და ხვალის იქით. მამამისმა, ხეგეჩა კაცმა, ბარის და ცულის მუშამ, წლისთავი გადაუხადა თუ არა ცოლს, მეორე ცოლი მოიყვანა — მხრიბეჭვრილი, იდაყვმწვეტი და თვალჭრელი ქალი. დედინაცვალი ცუდად არ ეჭცოდა თებროს, ზღაპრებში რომ თქმულა, იმის მიმსგავსებულიც კი არაფერი უგრძნობინებია გერისთვის, მაგრამ თებროს მაინც მალმალე მიჰქონდა ხელი გულთან. ეჩვენებოდა, რომ ხან უპატარავდებოდა ისედაც პატარა გული, უწვრილდებოდა გულის საკადარი ძაფი, ხან კი, პირიქით, ისე უსიდებოდა, საგულეში აღარ ეტეოდა და სულ ცოტა ხანში სასუნთქსაც კი გადაუკეტავდა. ძალიან, ძალიან იშვიათად, მაგრამ თებრო მაინც იტყვის ხოლმე სევდიანი ღიმილით: არც ცემა მახსოვს ჩემი დედინაცვლისგან, არც ფინთი წყევლა, მაგრამ დედინაცვალი რომ სხვა არის და დედა სხვა, ამას თუნდაც იმითა ვგრძნობდი — როცა დედინაცვალი მაბანებდა, წყალს ისე მაქცევლებდა, სულს ვეღარ ვითქვამდი და ვოსდებოდიო.

თებროს სოფელი დღესაც პატარაა და ბავშვები დღესაც მეზობელი სოფლის სკოლაში დადიან. თებრომაც იმ მეზობელ სოფელში დაამთავრა რვა კლასი. ისეთი კოხტა ბოგო დადგა, — ტანმორჩილი, მაგრამ კოხტა, წელში გამოყვანილი, ტუჩ-კბილგაწყობილი, — მამამისს მაშინვე მიუვიდნენ თებროს მთხოვნელები. მამამისიც, ეს ხეგეჩა კაცი, კმაყოფილი დარჩა. ღიმილით ისვამდა ულვაშებზე ხელს და თავგადაგდებული ამბობდა, — ცოტა დაგვაცდეთ, ხალხოო. ეს ცოტა — შემოდგომამდე დაცდა იყო. ბედად თუ საუბედუროდ, ჩამოვიდა ქალაქში გათხოვილი თებროს დეიდა, — რა დროს ამის ბოგოსებაზე ლაპარაკია, თქვე დაბნელებულებოო, — ჩაჰკიდა თებროს ხელი, წამოიყვანა თავისთან, თბილისში, სამკერვალო სასწავლებელში მოაწყო და ბინაშიაც ჩაიწერა, დროებით. დეიდას ერთი პატარა ოთახი და პატარა შუაბანდი ჰქონდა ლოტკინის გორაზე, იმ გორის ფერდობში. თებრო იმასთან ვერ იცხოვრებდა, ისედაც ვიწროდ იყვნენ, — ორი შვილით, მსმელი ქმრით, — და ხანამ სამკერვალო სასწავლებელში სწავლობდა, საერთო საცხოვრებელში ცხოვრობდა. სოფელს თითქმის მთლიანად მოსწყდა. სტიპენდია ჰქონდა და თავის თავს თვითონ ირჩენდა. თვეში ერთხელ თუ წავიდოდა, ისიც იმიტომ, რომ იქაური წყალ-ჰაერი და თავისი ნახევარი და-ძმა მოენატრებოდა. იქნებოდა ერთ დღეს, დიდი-დიდი ორ დღეს, და მერე ისევ წამოვიდოდა. გამოატანდნენ პატარა ხელჩანთით ცოტა ხილსა და ერთ ქილა მაწონს. ისიც ძალიან ემძიმებოდა. ჩანთა სულ ფეხზე ეხლებოდა, ხშირად გადაჭარბებდა ერთი ხელიდან მეორეში, და თუ დაფიქრდებოდა, ძირსაც კი სდგამდა. დეიდასთანაც იშვიათად დადიოდა, — დეიდას თავის მსმელ ქმართან უსიამოვნება ჰქონდა და იქ მისვლა წუხილის მეტს არაფერს მგვრიდა.

სასწავლებელი რომ დაამთავრა თებრომ, ერთმა კეთილმა მასწავლებელმა ქალმა სამსახურიც უშოვა და ბინაც. არის დღემდე იქ, სამსახურშიც, ბინაშიც. დილის ცხრა საათისთვის მიდის სამკერვალო საამქროში, მთელ დღეს ბავშვების ტანსაცმელს კერავს, საღამოს ექვსი საათისათვის თავისუფლდება და მაშინვე შინ მიდის, — რატომღაც აქამდე ვერ მიეჩვია ქალაქის ჩოჩქოლს, სულ სიწყნარე უნდა, სულ სადღაც მიყუნჭვა, საამქროშიც კუთხეშია მიყუნჭული თავისი საკერავი მანქანით, — ეს „შინა“ აქ არის, აი, ვეძისის მთის ძირას. ჯერ ტროლეიბუსით მგზავრობს ვიდაც დიდების ზურგებსა და მხრებს შორის ჩაკარგული. მერე ტროლეიბუსის გზიდან კიდევ კარგა მანძილის გავლა უნდება ფეხით. მარტო თებროს სად შეიძლო კერძო ბინაში ქირის გადახდა! კეთილმა მასწავლებელმა ქალმა ერთი სხვა გოგოც შეუამხანაგა, მარები, ისიც ქარხნის მუშა, ის მთლად ობოლი. მარეხის სოფელიც მთაშია, არაგვის პირას. თებროც ოცდახუთ მანეთს იხდის თვეში, მარეხიც. ერთიც ჩაუწერავია ამ ბინაში, მეორეც. თან როგორი ბინაა — ნახევარსარდაფს რომ იტყვიან, სულ რვა კვადრატული მეტრი, ფანჯრის თითქმის ნახევარიც რომ მიწის ქვემოთ მოდის. იმ ფანჯარაზეც ერთთვალად ფარდა უნდა ჩამოფარებული. საკმარისია, გასწიონ გვერდზე მზისა და სინათლის შემოსაშვებად, მაშინვე ვინმე დაიხატება მათ პირდაპირ. ზოგი უტიფარი რკინის ცხაურსაც კი მოადგება და დაიწყებს მურმალალ ღრეჭვას. ბიჭებს კიდევ არა უშავთ რა, ხანდახან შეეჯარმაგებული კაცებიც კი კადრულობენ ამისთანა რამეებს. ისინი ვითომ შემთხვევით ყოვნდებიან გოგოების ფანჯრის პირდაპირ, მალლული მინიშნებებით ეუბნებიან: ან შინ შემოგვიშვი, ან გარეთ გამოდითო, ფულსაც კი აჩვენებენ. თებრო და მარეხი გაბრაზებულნი გასწევენ ფარდას. დასხდებიან, — ერთი თავის საწოლზე, მეორე თავისაზე, — უყურებენ ერთმანეთს და სიბრძნით იცინიან: რამდენნაირი გარეწრით არის სავსე ეს ქვეყანაო.

მარეხი ყოჩაღია, თებრო უშნო. მარეხს ბიჭური გინებაც კი შეუძლია. კინოში რომ წავლენ და ვიღაცა მაიმუნები აეკიდებიან, მარეხი იმ მაიმუნებსაც აგინებს — თავისთვის, მხოლოდ თებროს გასაგონად, მაგრამ დაგემოვნებით. თებრო წითლდება მის გინებაზე: გაწყვიტე ხმა, გოგოო. მარეხი კი იცინის, იცინის. თებროს ხომ კარგი კბილები აქვს, მარეხს — უკეთესი. ათასში ერთხელ ან მუსკომფიდიის თეატრში დადიან, ან ფილარმონიაში. დანარჩენ დროს სხედან და არიან შინ. ეზოში მალ-მალე გასვლისაც კი ერიდებათ. ოსკანი და საპირფარეშო, —აი, მათი ბაღა. იქაც ისე მიდიან, არ უნდათ ხმა გამოაცემინონ ფეხს, სახლის ეზორონი ქალისა ერიდებიან, რცხვენიათ. ეს იმიტომ, რომ ერთთავად უგვიანდებათ ქირის გადახდა. ზამთარში და ავდარში უფრო კარგად გრძნობენ თავს, არც გარეთ ეძახიან არაფერი, არც გარეთან ზიგნით აწუხებთ არაფერი, თუ დიდი წვიმა არ არის და ზხეფები არ სწვდება ფანჯარას. წვანან თავ-თავიანთი საწოლებზე და კითხულობენ წიგნებს. რაც საეშმაკო, ანდა აშკარად გულისგამკეთწლავი რამე წერია წიგნში, ხმამაღლა უკითხავენ ერთმანეთს.

თედო გეძიშვილი

ჩემი ფანჯრიდან

საღამოობით,
როს გავცქერი დაბინდულ ზეცას,
როს წარმავალი დღის მოსავალს
გონებით ვწონი —
მზერას ვარიდებ უსიამო, ნაღვლიან სურათს:
ცა რომ ცა არის
ისიც არ ჰგავს თავისთავს სრულად,
მტვერი და კვამლი შერევია იმის სილურჯეს,
ხოლო ძირს, მთათა გაშლილ კალთებზე
ტყეში შეყუჟულ ბილიკ-კორდებზე,
როგორ გაარჩევ ამ სიშორიდან —
რა კოღო-მწერნი,
რა ფრინველნი დაფაჩუნობენ?
ვინ ჟის მეზობლობს,
ვინ ვისა მტრობს,
ვინ ვის იფარავს?
ვინ რა კანონსა და რა წესრიგს ემორჩილება?

არსთა ბუნებას
როგორ მისნვდეს მიმსწრაფი მზერა,
როცა ბევრი რამ მხოლოდ თვალით საერთოდ არ ჩანს?

დავალთ, დავდივართ ქვეყანაზე,
ერმანეთს ვხვდებით,
ერთი გზით მივალთ,
ხოლო ზოგთან ისე ახლოს ვართ,
რომ სუნთქვაც კი ჩაგვესმის მისი,
მაგრამ მაინც დატიხრულნი ვართ;
ჩვენი ფიქრები, სურვილები, მისწრაფებანი,
სიყვარული თუ სიძულვილი,
მწუხარება თუ სიხარული
გაიგო ვინმემ?
იქნებ ასე ბუნებრივია?
იქნება სწორედ ასე სჯობდა
და იმან,
ვინაც წესრიგი დასდო ჩვენს ცხოვრებას,
უფრო უწყოდა საქმე თავისი?..
მაგრამ რადღა ჩნდება სურვილი,
რომ შენს ღამეში მოყვრის თვალმა შემოიხედოს,
რომ თუნდაც ნამით,
როგორც ბავშვმა ატირებულმა,
თავი ჩარგო დედის კალთაში
და მოიოხო გული ქვითინით...
სად არის დედა,
მონყალე და მიმტევებელი,
თავის მახინჯი შვილებიც რომ არ ემეტება?

სად არის დედა? გეკითხებით, სად არის დედა?
თქვენ გეკითხებით, თქვენ და ჩემს თავსაც:
ვინ ღვთისნიერმა შევივრდომეთ ერთიმეორე,
ვინ განვიკითხეთ, დაცემული ვინ ავაყენეთ?
„ადამიანი“...
რა ყოვლისმთქმელი, ყოვლისდამტევი,
რა უძველესი სიტყვაა,
ალბათ დედამიწაზე არც ერთ ენაში
არ ასახულა ამგვარად სრულად,
არ გამოთქმულა ერთი სიტყვით
ის დიდი აზრი
სათავისაკენ, ფესვებისკენ რომ მიგვახედებს
და გაგვახსენებს
რომ ადამის შვილნი ვართ ყველა...
მაგრამ ერთურთს რად განვიზიდავთ?
ნუთუ ერთი მუხტისანი ვართ
და ერთ წრედში ვერავინ ჩაგვრთავს,
ვერც სინათლედ ავკაშკაშდებით...

ჩემი ფანჯრიდან
ბევრი რამე ცხადად არ მოჩანს —
ისიც კი, რაზეც მთელი ცხოვრება ვწუხვარ,
რაც მართლა მახლობელია,
რის სიყვარულსაც დღემდე ვიჩემებ...
იქნებ ამის თქმა მკრეხელობაა,
მაგრამ ვაცხადებ ხმამაღლა და ყველას სასმენად:
შენ, დღემუდამ საკუთარ ჯამში ჩამცქერო კაცო,
შენ, ვინც მშობლიურ ჩემი ქართულით

დღეში[illegible]ას სიცრუის იტყვი,
შენ, ენ[illegible]კიქრთა საბურველად რომ გაგიხდია, —
როგორ[illegible]ავიგო შენი ქართული,
შენთან[illegible]ური როგორ გავტეხო?
შენთან[illegible] ერთო სამშობლოზე მე უარს ვამბობ.
„დედა-[illegible] “ ხომ ჩვენ ორივემ ერთად ვისწავლეთ,
ერთად [illegible]აუნთქავთ [illegible]
და ერ[illegible] ქვეყნის შვილები გვვ[illegible]
სულ ს[illegible]ადასხვა [illegible]ყროდან [illegible]
არ ჩაი[illegible]ება ერთ[illegible]ქარ[illegible]ში[illegible]ერ[illegible] მახვილი.
დღესა თუ ხვალ[illegible]
გზა, რომელზეც ერთად მივდივართ,
გაიყოლიებს სისხლის ნაკვალევს
და დედას ჩვენსას, ვინც გზად გაგვიშვა,
ვინც ძმებად გვშობა
და მოსისხლედ გვიხილავს ხვალე, —
დედას რა ვუთხრათ, თმებგაშლილს და გაუხარებელს,
ჩვენს საერთო დედას რა ვუთხრათ?..

ჩემი ფანჯრიდან,
ამ გაღებულ ჩემი ფანჯრიდან
ბევრი რამე არ მოჩანს ცხადად,
მაგრამ იმას თვალნათლივ ვხედავ,
რომ სხვაა ენა ბოროტის
და სხვაა — კეთილის...
სხვა არის ენა სინათლის და სხვა სიბნელის,
სხვა არის ენა სიყვარულის და სიძულვილის
და არ არსებობს ენა მათი შემრიგებელი!

ვანო ჩხიკვაძე

ახალი ლექსები

ვზივარ მშობლიურ ბაღის კუთხეში
აყვავებული ალუბლის გვერდით,
სადაც ოდესღაც ხორკლიან კუნძზე
პირველ, უცოდველ სტრიქონებს ვწერდი.

სადაც...
ეს იყო დიდი ხნის წინათ,... —
ფრთხილად მოჰყავდი ოცნებას ჩემთან
და ედებოდა ხეებს გრიგალად
ის ჟრუანტელი და გულის ფეთქვა.

სადაც...
პირქუშმა წლებმა მოცელეს
და ჩაინაცრნენ დროის ღადარში,
ამ ალუბალთან რაც ვიოცნებე,
მხოლოდ მე და შენ —
ორნი გადავრჩით.

სხვას ელი.
მაგრამ მაინც ვბრუნდები,
მოვყვები შენსკენ გამობმულ მზერას.
რადგანაც დღემდე, შენთვის უვნებელ
ფიქრებს ჯერ კიდევ რაღაცის სჯერათ...

ხალხური მოტივი

ფოტოფირივით მჟღავნდება
თვალწინ ალაზნის ველი.
ველზე წითელი იორღა
გარბის ობოლი ცხენი,
ობოლი ბიჭის იმედი,
ამომავალ მზის ფერი.
ნეტავი გამაგებინა,
გულში კვნესის თუ მღერის.
მოზიდულია შვილდივით
გამარჯვება და მარცხი...
გარბის წითელი იორღა
და ქარი ფაფარს ვარცხნის.

●

ადუღდა წყალი ზედადგარზე შემოდგმულ ქვაბში.
ჩქარობენ.
ქვაზე აფხავებენ ღარიან ხანჯლებს...
თვალცრემლიანი ბავშვის გვერდით თეთრი ბატკანი,
გულუბრყვილო და საცოდავი,
ბალახებს წინკნის.
სულ არ აღელვებს, რაც ხდება ირგვლივ —
რომ მალე მისი ლამაზი თავი
ჩაუგორდება გაწითლებულ ბალახს კალთაში.

ანტრაქტი

დაეშვა ფარდა.
იცლება დარბაზი.
ივსება ფოიე,
მამაკაცების წრეში მოექცა პირდაბჩენილი საფერფლეები
და ნიკოტინმა მოფხოჭნა ფილტვები...
მოდის ქალის მკლავს ჩაფრენილი ცნობილი რეჟისორი
და აქეთ-იქით გულმოწყალე ღიმილს არიგებს.
მოდიან სხვებიც.
სერიოზულ თეატრმცოდნესთან
თავს იყრიან მანდილოსნები,
როგორც ერთადერთ ნათურასთან ღამის პეპლები;
„რა ღვთაებრივი... გარდასახვის ღვთიური ნიჭი....
პოტენციური ჟანა დ'არკი... ეჭვიანი სულის მოდელი...
ბოლოს და ბოლოს ხომ მონახა თავის ამპლუა?..“
დაცხა. აქოთდა მთელი ფოიე
ოფუთუნის კვამლით
და ზოგადი სიტყვების ბუღით...
გინდა თუ არა, უნდა მიჰყვე ამ ჭრელ დინებას
და კმაყოფილი იყო მაინც — ეს სულერთია,
მშრალზე დგახარ თუ ჭაობში დგახარ.
რომ ვკითხო ვინმეს:
— მეგობარო, რა ხდება გარეთ?
— თოვს! — მიპასუხებს.
— სხვა არაფერი?
— სხვა რა უნდა ხდებოდეს გარეთ! —
— შებრუნდება და თავს გამარიდებს,
როგორც საეჭვო ადამიანს.
რომელმაც არც თუ უწყინარი შეკითხვა დასვა...
მაგრამ მითხარ, ეს ცოტას ნიშნავს,
გარეთ რომ თოვს და თანდათანობით
იცვლება თვალწინ დეკორაცია? —
სანყენია —
იმდენი ნახეს,
რომ არაფერი აღარ უკვირთ ადამიანებს...

●

ჯალალედინმა თბილისში 100 000
კაცს მოკვეთა თავი.

ასი ათასი მოწამის სისხლით
გაჟღენთილია ჩემი პერანგი.
მოუშუშებელ ჭრილობებს ვიხსნი —
ნიშანს
სიმუხთლის და სიავერაგის.

ასი ათასი მოწამის ცრემლში
გამოწრთობილა ჩემი ნაღველი.
და იკვეთება
ტკივილით შეშლილ
ასი ათასი კაცის სახელი.

ვინ ამოავსო შავი მორევი,
ვინ მოწყდა დედის ძაძიან კალთას!
მას მერე, მუდამ, „ქართლის ცხოვრებას“
ასი ათასი მახვილი აკლდა.

მტკვარს მიჰყვებოდა სისხლის აშია,
წყალში ჩაცვივდა, რაც კი გებადა.
თორემ ვინ იცის,
იმათ ნაშიერს
იქნებ კრწანისის ველზე ევარგათ.

იქნებ...
მაგრამ დღეს რას გეტყვის მტკვარი
იმ გაუგონარ სისხლის წვიმისას.
წყალი წყალია, —
გაჰყვა დინებას
და ყველაფერი გადაივიწყა.

კანი: რა არის თანამედროვე?

საბურავებს ქვეშ სეტყვა ხრაშუნობდა: პალმები თოვლს გაეჭაღარავებინა. სანამდისაც კი თვალი წვდებოდა, პლაჟი მოცარიელებული იყო. ასეთი სურათი წარმოგვიდგა თვალწინ, როდესაც მანქანამ უკან მოიტოვა მთიხ მიხვეულ-მოხვეული გზები, გასცდა გრასს და კანში ჩავიდა.

„ფესტივალი დაიწყო ნახევარი ტონით დაბლა, ვიდრე უნდა დაწყებულიყო. უამინდობის გამო მოგვაკლდა ჩვეული სიამოვნება „სტარლეტების“ (კინოვარსკვლავების ნორჩი ყანდიდატების) ცქერისა“ — ირონიით აღნიშნავდა ფრანგი კინოკრიტიკოსი. მართლაც, კრუაზეტის ზღვისპირა ბულვარიდან გაქრნენ დებიუტანტი ქალშვილები, რეჟისორებისა და ფოტოგრაფების ყურადღების მიპყრობას რომ ესწრაფვიან. სამაგიეროდ, უფრო დარბაისელი საზოგადოების ნაკლებობას ვერ დაიჩივლებდით. ყოველ წელს კანში ჩამოდიან არა მხოლოდ ცნობისმოყვარენი და ტურისტები, არამედ ისინიც, ვინც მსოფლიოში უდიდესი ინდუსტრიის—კინოს ინტერესებით სულდგმულობს. და ყოველთვის პრიზების ირგვლივ ჩაღდება საკმაოდ სასტიკი ბრძოლა, რომელსაც ხშირად წარმართავენ კინობიზნესის გიგანტები, ისე როგორც მათთვისაა ხელსაყრელი.

კანის ფესტივალს, რომელიც ვენეციის ფესტივალის ქიშპობამ შვა, „კანის სარკე“ უწოდეს. მაინც რა აისახა ამ სარკეში წელს?

ფესტივალი მაინცდამაინც გულდაჯერებით არ დაწყებულა. ფესტივალი გახსნა საფრანგეთ-კანადის კონკურსგარეშე ფილმმა „ფანტასტიკამ“, რომელშიც მოთხრობილია, თუ ესტრადის ვარსკვლავი, ვინმე ლორკა როგორ ცდილობს გადაარჩინოს ბუნების კუთხე, სადაც მან ერთი ახირებული პროფესორი გაიცნო (პროფესორის როლს სერჟ რეჟანი თამაშობს). ეს მოყვარული ეკოლოგი ამავ დროს ამბობს, რომ იგი არის ინდიელთა ბელადი და წინასწარმეტყველი... წარსულისა. მისი მთავარი მოწინააღმდეგეა ადგილობრივი ბიზნესმენი, რომელსაც სწადია ქაღალდის ფაბრიკა ააშენოს ფილოსოფოსის კუთვნილ მიწაზე. თუმცა სქემატურად, მაგრამ თანამედროვე დასავლეთის საზოგადოების ზოგიერთი მწვავე წინააღმდეგობა ფილმში, ეჭვი არ არის, აისახა.

მერე მრავალრიცხოვანი პარალელური კონკურსებით მძიმედ დატვირთულმა შემადგენლობამ ნელ-ნელა უმატა სიჩქარეს. კინოკრიტიკოსებს ხასიათი გამოუკეთდათ. პლაჟებს დაუბრუნდათ მზე და „სტარლეტები“. რესტორნების მაგიდებს მიაშურეს მოზეიმეები მომღერლებმა. ყოველი მხრიდან მოაწყდნენ სახელგანთქმული ადამიანები და... მძარცველები. ქალაქის შუაგულში გამოაცარიელეს ოქრომჭედლის მაღაზია, მერე თავს დაესხნენ მეზობლად მდებარე პატარა ქალაქის ჟუანლე-პენის ერთ მსხვილ ოტელს — სწორედ ამ ქალაქის მახლობლად დაიწყო ერთ დროს ნაპოლეონმა თავისი „ასი დღე“. აგუგულნდენ პოლიციელთა მანქანები, კაცს ეგონებოდა, რომ კანში იღებდნენ რომელიღაც ბანდიტურ-ოპერეტულ პოპურის. დასასრულ ფესტივალების სასახლის შესასვლელთან მართლაც აკაჭაშდა იუპიტერები და ახმაურდა კამერები. საყოველთაოდ ცნობილი მფლობელი „შავი ფეხსაცმლისა“, დაბნეული და შეუპოვარი ქერა რიშარი ზედიზედ რამდენჯერმე კალთაში უვარდებოდა ღია მანქანაში მჯდომ ლამაზმანს, თან ამ დროს ქოლგასაც კარგავდა. ახალი ფილმის ავტორებმა გადაწყვიტეს თავიანთი კინოკომედია გადაეღოთ გახურებული ფესტივალის დროს, რადგან აღარ დასჭირდებოდათ მოხალისეთა მოყვანა მასობრივი სცენებისათვის: თითოეული ცდილობდა ობიექტივში მოხვედრილიყო.

ამასობაში კი დარბაზებში ერთმანეთს ეჯიბრებოდნენ ფილმები, რომელთა შორის გამარჯვებული უნდა განესაზღვრა ჟიურის, კირკს დუგლასის მეთაურობით. ვფიქრობთ, ფესტივალის პრიზიორთა შესახებ მოყოლა უნდა დავიწყოთ იაპონური ფილმით „კაგემუსია“.

აკირა კუროსავამ კანში წარმოადგინა ისტორიული ფრესკა იაპონიის უმსხვილესი ფეოდალური კლანის ბრძოლის შესახებ. ფილმის ცენტრშია ჭკვიანი და მამაცი წინამძღოლის ტაკედას კლანი. ტაკედას ბრძოლაში სასიკვდილოდ დაჭრიან, და კლანი გადაწყვეტს ბელადის სიკვდილი დაუმალოს ყმრებს, მეტადრე კი მოწინააღმდეგეებს. „გმირის აჩრდილად“— მის ორეულად გახდომა წილად ხვდა ერთ უთვისტომო მაწანწალასა და ქურდს, რომელიც გაჭირვილი ვაშლივით ჰგავს ტაკედას. იგი საკმაოდ კარგად არომეკეს თავს ამ როლს, მაგრამ მერე ამხილებენ და განდევნიან. ოღონდ ხანგრძლივი გარდასახვა გარკვეულ კვალს სტოვებს ადამიანის სულიერ სამყაროში. ცრუტაკედა მოწმე ხდება გრანდიოზული ბრძოლისა, სადაც მისი კლანის რჩეული კავალერიის წინააღმდეგ პირველად იყენებენ მუშკეტებს, და სასოწარკვეთილი ადევნებს თვალს თავისი ყოფილი არშიის დაღუპვას. „აჩრდილიც“ (იაპონურად „კაგემუსია“) დაიჭრება ბრძოლაში და იძირება ტბაში, რათა ტაკედას გვამს შეუერთდეს.

„კაგემუსიას“ დიდი ინტერესით ელოდნენ. საბჭოელ კინემატოგრაფისტებთან ერთად გადაღებული ფილმის „დერსუ უზალას“ წარმატების შემდეგ კუროსავა კარგა ხანს სდუმდა. ეს არ ყოფილა მისი ბრალი: ძნელი საპოვნელი იყო ადამიანი, ვინც მისი ახალი ნამუშევრის ხარჯებს იკისრებდა. ფრენსის კოპოლამ, „ჩვენი დღეების აპოკალიფსისის“ ავტორმა, წინა ფესტივალის პრიზიორმა, მოახერხა მისთვის გარკვეული თანხის მოპოვება ამერიკულ კინოფირმაში. ბოლოს, თანამემამულეებმაც გაიკრეს ჯიბეზე ხელი. მაშინღა შესძლო 70 წლის რეჟისორმა თავისი ფილმის გადაღება.

ფილმმა ერთსულოვნად მაღალი შეფასება დაიმსახურა. აკირა კუროსავამ კანის ფესტივალის უმაღლესი პრიზი — „ოქროს პალმის რტო“ გაუყო ამერიკელ რეჟისორ ბობ ფოსს, რომელიც მაყურებელს ახსოვს ტრაგიკული ანტიფაშისტური ფილმით „კაბარე“. ძალზე კი განსხვავდება ეს ორი პრიზიორი. თუ კუროსავა ეპიკურია, ფოსი ხაზგასმით თანამედროვეა როგორც თემატიკის, ისე კინოენის მხრივაც.

შეერთებულ შტატებში ფოსის ფილმი „მთელი ეს ჯაზი“ აღიქვეს როგორც ჰოლივუდისა და მისი ზნე-ჩვეულებების ერთგვარი გამოწვევა. ფილმში დაინახეს კრიტიკა იმ პირობებისა, რომლებშიაც ჩაყენებული ჰყავს შემოქმედი ადამიანი ამერიკულ საზოგადოებას. „ჯაზის“ ცენტრალური პერსონაჟი ჯო გიდეონი (მის როლს როი შაიდერი თამაშობს) თეატრალური და კინემატოგრაფიული შოუების ნიჭიერი დადგმელი. ბევრი რამ უშლის მას ხელს — ბოჰემური ცხოვრებაც— „ვარსკვლავთა“ კაპრიზებიც, უკიდურესობამდე დაძაბუნებული ჯანმრთელობაც. მის მფარველებს ნაკლებ აღელვებთ გიდეონის შემოქმედებითი ძიებანი, მათთვის მთავარია კომერციული წარმატება. შემოქმედის გაბედულება და შეუპოვრობა მათ აფრთხობს. როდესაც გიდეონი ავად ხდება და საოპერაციოდ წვება, მისი მფარველები შეწუხებულები ანგარიშობენ, რა დაუჯდათ დარბაზის არენდა და დეკორაციები, იმას კი არ უფიქრებიან, რა ძალ-ღონე მიაბარჯა თვით ავტორმა დადგმას. გულის ოპერაციამ თითქოს გვარიანად ჩაიარა და გიდეონი, რომელიც ჯერ არ გამოკეთებულა, კვლავ აუტანლად იტვირთავს თავს, იგი კი არა, ცდილობს თავიანი ფილმი „ზედნადები“, სადაც გადმოცემულია მძიმე ატმოსფერო შაშისა, სხვაგვარად მოაზროვნეთა მიმართ თვალყურის დევნებისა. ფილმი მოგვითხრობს იმაზე, თუ რა ბედი ეწია სკოლის მასწავლებელს, რომელიც საიდუმლო პოლიციის უკანონობათა უნებლიე მოწმე გახდა. მასწავლებელს შანტაჟს უწყობენ, სამსახურიდან აძევებენ, სდევნიან და ჰკლავენ. ფილმის ატმოსფერო შიშითაა გამსჭვალული, — დასავლეთგერმანელმა გამჭირავებელმა ფირმებმა ტყუილად კი არა თქვეს უარი ამ ფილმის გავრცელებაზე.

პოლიტიკური თემატიკა საერთოდ დამახასიათებელია ამ ქვეყნის საფესტივალო ფილმებისათვის. წინა ფესტივალის პრიზიორმა ფოლკერ შლენდორფმა რეჟისორებთან აუსტათან, ჟლიუგესთან და ფონ ეშვეგესთან ერთად წარმოადგინა საინტერესო ფილმი „კანდიდატი“. მისი მთავარი გმირია ფრანც-იოზეფ შტრაუსი, მიუნჰენის ლუდხანების საყვარელი პიროვნება, მემარჯვენე ძალების ადარებს ცხოველთა ყოფასა და ქცევას, რასაც პარალელურად აჩვენებს. ფილმი ცოტა არ იყოს შემაზარზენია, მაგრამ მაყურებელი დაძაბული ინტერესით ნახულობს.

რეჟისურისათვის პრემია მიიღო და მაყურებელთა ყურადღება მიიპყრო პოლონელი რეჟისორის კშიშტოფ ზანუსის ფილმმა „კონსტანტა“. ჭაბუკი მუშის მთავარი როლი საუცხოოდ შეასრულა თადეუშ ბრადეცკიმ. კარგად ჩაიარა აგრეთვე ფესტივალზე წარმოდგენილმა უნგრულმა და ჩეხოსლოვაკურმა ფილმებმა. სამწუხაროდ, ოფიციალურ საკონკურსო პროგრამაში არ იყო საბჭოური ფილმი, რამაც გამოიწვია მაყურებელთა განცვიფრება და შეკითხვები ორგანიზატორთა მისამართით, მით უფრო, რომ ჩვენი ფილმებისადმი ინტერესი საფრანგეთში ტრადიციულია.

დასასრულ რამდენიმე სიტყვა ფედერიკო ფელინის ფილმზე „ქალთა ქალაქი“. ამ ფილმს განსაკუთრებული მოუთმენლობით ელოდნენ, რადგან ახსოვდათ შარშანდელი წარმატება ფილმისა „ორკესტრის რეპეტიცია“. ამჯერად ფილმი არ მიუღიათ ისეთი გულმხურვალეებით და ერთსულოვნებით. აღნიშნეს რა, რომ ფილმი, როგორც ყოველთვის, მშვენივრადაა გადაღებული, და რომ ფელინის შეუძლია რაღაც ჯადოსნობით ერთმანეთს შეუნაცვლოს რეალობა და ოცნებანი, კრიტიკოსებმა მიუთითეს, რომ სურათი მაინც ცოტა არ იყოს დუნე გამოვიდა. ისევე, როგორც „რეპეტიცია“, ეს ფილმიც ტელეხედვის დაკვეთითაა გადაღებული. ფილმი გროტესკული ფორმით დასცინის თანამედროვე იტალიაში ფემინისტური მოძრაობის ექსცესებს. მაგრად მოხვდა „ნამდვილი მამაკაცის“ კულტსაც. ფელინის მოგზაურობა თანამედროვე იტალიელის ქვეცნობიერების იდუმალ კუნჭულებში, სადაც იდეალური ქალი ხან სექსუალურ მონსტრადაა წარმოდგენილი, ხანაც ღვთიურ არსებად, გმირის (მარჩელო მასტროიანის) გამოღვიძებადგამოფხიზლებით მთავრდება.

იტალიურ კინოკრიტიკას არაერთხელ გამოუტანია ფელინისათვის უპასუხოდ განაჩენი — გამოფიტოო, მაგრამ თავისი ახალი შედევრებით იგი ყოველთვის აბათილებდა მათს წინასწარმეტყველებას. ამიტომ ნურც ჩვენ ავჩქარდებით მისი ბოლო ნამუშევრის შეფასებაში. „საშუალო“ ფელინიც კი საინტერესოა. ყოველ შემთხვევაში, ბევრ საკონკურსო ფილმს, მათ შორის სკოლას ზემოხსენებულ ფილმსა და ბელოკიოს ფილმს — „ნახტომი სიცარიელეში“ ამ დიდი ოსტატის აშკარა გავლენა ეტყობა.

მოკლე რეზიუმე: კანის ეკრანი, როგორც ყოველთვის, არაერთგვაროვანი გამოდგა. ფილმების ნიაღვარში ბევრია ისეთი, სადაც ყველაფერი კომერციას ემორჩილება, სადაც გამეფებულია მუშტისა და დამბაჩის კულტი, სადაც რეალურ ცხოვრებისეულ პრობლემებს ილუზიები ცვლის. მაგრამ საუკეთესო ნამუშევრებში მაინც აისახა დროის მკვეთრი და ნერვიული რიტმები.

ლ. ზამოისკი.

კანი — პარიზი
„ლგ“, № 25, 1980

უცხოეთის კულტურული ცხოვრება

ჩანაწერები XXXIII საერთაშორისო კინოფესტივალიდან

სი ტანჭვა, ტკივილი, თვით სიკვდილის მოლოდინიც სახეებში გადაიტანონ. მისი გონება ჰხედავს ფანტასტიკურ მოჩვენება-ზმანებებს. სიკვდილის მიჯნაზე გიდეონი ფიქრში დგამს თავის უკანასკნელ და საუკეთესო სპექტაკლს, სადაც სძღვევს სიკვდილს.

იტალიელი რეჟისორის ეტორე სკოლას ფილმი „ტერასა“ რაღაცით ეხმიანება ფოსის თემებს, ოღონდ სხვაგვარად გადაწყვეტილი... რომში ბაროკოს დროინდელ ტერასაზე ერთმანეთს ხვდებიან ძველი მეგობრები. ისინი ორმოცდაათ-ორმოცდაათი წლისანი არიან, ბევრი მათგანი წინათაღმდეგობის მოძრაობის მონაწილეა. ყველანი ინტელიგენტები — ჟურნალისტები, რეჟისორები, ტელეხედვის მუშაკები არიან. მათ გულს უმძიმებს საზოგადოება, რომელშიაც თვალსაჩინო ადგილი უკავიათ. არც საკუთარ თავს ემადლიერებიან, რადგან კომპრომისი დაუშვეს, გამოიფიტნენ, როგორც ეს დაემართა სცენარისტს, რომლისგანაც ერთთავად მოითხოვენ „იუმორს“ (ჟ.-ლ. ტრენტინიანი), ან წერით გამოფიტულ ჟურნალისტს (ვ. მასტროიანი). ტერასაზე ყოველდღე მეორდება ერთი და იგივე საუბარი, ფრაზები, ანეკდოტები. ერთმა ფრანგმა კრიტიკოსმა ფილმში დაინახა ასოციაცია დანტეს „ჯოჯოხეთისა, სადაც ასევე უშვრილდებათ გული და გამოსავალი კი ვერ უპოვნიათ.

თემა კრიზისისა, დასავლეთი რომ მოუცავს, სხვადასხვანაირად არის ასახული „ტერასაშიც“ და მთელ რიგ სხვა ფილმებშიც. ინგლისურ „ბაბილონში“ გაკიცხულია რასიზმი, რომელსაც წაუყენებიან ლონდონში აფრიკელი ემიგრანტები. დასავლეთგერმანელმა ახალგაზრდა რეჟისორმა ზინეკელმა კონკურსზე წარმოადგინა კანდიდატი გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის კანცლერის პოსტზე მომავალ არჩევნებში, ოქტომბერში რომ უნდა ჩატარდეს. ფილმი დოკუმენტურია, და ამიტომ სახე „კანდიდატისა“ მართლაც მომაკვდინებელი გამოვიდა. „ვფიქრობთ, რომ არჩევნების შემდეგაც, — წერენ ფილმის ავტორები, — ფილმი წარმოგვიდგება, როგორც მნიშვნელოვანი დამოწმება იმ კრიტიკული ფაზისა, ჩვენი ქვეყანა რომ განიცდის“.

მეორე „კანდიდატი“ იმ ქვეყნისა, აგრეთვე წინასაარჩევნო ციებ-ცხელებას რომ შეუპყრია, წარმოდგენილია ამერიკულ ფილმში — ესაა ნ. ეშბის „იქ ყოფნა“. ფილმის შინაარსი ასეთია: მებაღე ჩანსმა ნახევარი ცხოვრება ტელევიზორის წინ გაატარა, მაგრამ წერა-კითხვა არ იცის. როდესაც პატრონი გარდაიცვალა, ჩანსი ქუჩაში გამოაგდეს. სხვადასხვა გარემოებათა წყალობით იგი თავს ამოჰყოფს ყოველისშემძლე ფინანსისტ რენდთან, ხდება ამერიკის პრეზიდენტის მრჩეველი, ხოლო მერე თვითონ იყრის ენჭს, როგორც ეს დაემართა სცენარისტს, რომლისგანაც ერთთავად მოითხოვენ „იუმორს“ (ჟ.-ლ. ტრენტინიანი), ან წერით გამოფიტულ ჟურნალისტს (ვ. მასტროიანი). ტერასაზე ყოველდღე მეორდება ერთი და იგივე საუბარი, ფრაზები, ანეკდოტები. ერთმა ფრანგმა კრიტიკოსმა ფილმში დაინახა ასოციაცია დანტეს „ჯოჯოხეთისა, სადაც ასევე უშვრილდებათ გული და გამოსავალი კი ვერ უპოვნიათ.

თემა კრიზისისა, დასავლეთი რომ მოუცავს, სხვადასხვანაირად არის ასახული „ტერასაშიც“ და მთელ რიგ სხვა ფილმებშიც. ინგლისურ „ბაბილონში“ გაკიცხულია რასიზმი, რომელსაც წაუყენებიან ლონდონში აფრიკელი ემიგრანტები. დასავლეთგერმანელმა ახალგაზრდა რეჟისორმა ზინეკელმა კონკურსზე წარმოადგინა კანდიდატი „ბაბილონში“ — ეს ბ. ვონგის ჰხედავს ფანტასტიკურ მოჩვენებებ-ზმანებებს. სიკვდილის მიჯნაზე გიდეონი ფიქრში დგამს თავის უკანასკნელ და საუკეთესო სპექტაკლს, სადაც სძღვევს სიკვდილს.

ეს ფილმი „ბაბილონი“ ბ. ვონგისა ... ...